

Nr. 66
april-mei 2012
aflevering 2

Nieuwsbrief van het STEUNPUNT
INDUSTRIEEL en WETENSCHAPPELIJK
ERFGOED vzw

Een delegatie van LHG (Leuvens Historisch Genootschap) en van SIWE poseren aan de Leuvense Vaartkom voor Brouwerij De Dijle, die in bedenkelijke omstandigheden gesloopt wordt. Lees meer hierover in deze Nieuwsbrief. Foto: D. Zenner (SIWE vzw).

Secretariaat: SIWE vzw - Kluisdelle 12, 3010 Kessel-Lo.
e-mail: info@siwe.be Website: www.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.
Samenstelling en eindredactie: Patrick Viaene (hoofdredactie), m. m. v. het SIWE-team Vormgeving: Alex Baerts /

VOORWOORD

Het deugddoend “lentegevoel 2012” wordt overschaduwd door diverse bedreigingen voor en nieuwe aanslagen op het industrieel erfgoed. In Brussel zijn de donkere wolken boven de relictten van de kachelfabriek Godin nog niet verdwenen. Het erfgoedwereldje moet er opboksen tegen de macht van een vastgoedpromotor die er een hyper-shoppingcentrum wil realiseren.

In het Oost-Vlaamse Lokeren werd ‘Hoedhaar’, de grootste fabriek uit de haarverwerkende nijverheid, zo typerend voor de Durmestad, in een snel tempo gesloopt voor de bouw van een woonwijk.

In Leuven werd aan de Vaartkom ‘Brouwerij de Dijle’ gedeeltelijk afgebroken en daarmee amputeerde het stadsbestuur echt haar belangrijkste brouwerijerfgoed. Wij zijn bijzonder goed ingelicht omtrent de onwaarheid van de argumenten “bouwvalligheid” en “gevaar voor de openbare veiligheid” die ingeroepen werden om groen licht te geven voor de sloop van wat één der stevigste naoorlogse constructies was van Vlaanderen. Lees meer over deze zaak in deze Nieuwsbrief.

Ook de Museumbewaarkaats nabij het station van Leuven, een complex dat heden wordt ontruimd voor de aanleg van onder meer een uitgestrekte parking, is geen lang leven meer beschoren...

Een lichtpunt is het uitstel voor de technische aanpassingswerken van historische liften (zie rubriek ‘Erfgoednieuws - Vlaanderen algemeen’), maar in veel gevallen wordt dit eerlang een ‘uitstellen van de sloop’.

Een somber economisch klimaat –zoals we vandaag meemaken- werkt nefast op het behoud en het valoriseren van erfgoed, in het bijzonder voor een minder evident deelgebied als industrieel erfgoed. Dit geldt ook voor het wetenschappelijk erfgoed. Zo werd –al onze inspanningen ten spijt- nog geen duurzame oplossing gevonden voor het behoud van de Amsler-machine, waarover SIWE zich ontfermde nadat deze zeldzame installatie door de KULeuven werd afgestoten. De machine blijft achter in de zo goed als leegstaande kuismolen achterin de Molens Van Orshoven. Een oplossing vinden is echt dringend en alle suggesties hiervoor zijn welkom op ons adres.

Deze Nieuwsbrief brengt u gewoontegetrouw nieuws over eigen activiteiten en erfgoednieuws over de sector industrieel en wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen en daarbuiten. Uw suggesties en aanvullingen kan u steeds aanbrengen via ons emailadres. We wensen u veel leesgenot.

*In naam van de SIWE Raad van Bestuur,
Patrick VIAENE, voorzitter SIWE vzw*

VERSLAG VAN EEN AANTAL RECENTE SIWE-ACTIVITEITEN

Zaterdag 11 februari 2012: SIWE NAM DEEL AAN HET WEV-DEBAT OVER SCHEEPVAART- EN HAVENERFGOEDBELEID

Op vraag van WEV (Watererfgoed Vlaanderen), die een **Lokaal Watererfgoedmanifest 2012** samenstelden, gericht naar de Vlaamse overheidsinstanties met betrekking tot de periode 2012-2018, nam SIWE op 11 februari 2012 deel aan het “watererfgoed-debat” op de WEV-stand, ingericht op de “Belgian Boat Show” in Flanders Expo – Gent. Diverse vertegenwoordigers van de overheid en de erfgoedsector gaven er hun standpunt over het belang van het watererfgoed op maatschappelijk, economisch en toeristisch vlak. Iedere deelnemer verwoordde een aantal prioriteiten.

Vanuit SIWE brak voorzitter P. Viaene een lans voor meer onderzoek over deze onderwerpen die het water- en havenerfgoed aanbelangen, meer uitwisseling tussen de sectoren (tussen het zogenaamd “nat” en “droog” watererfgoed), de verlichting van fiscale lasten bij het gebruik van oude havengebouwen voor niet commerciële (culturele, educatieve) doeleinden, het betrekken van jongeren in deze erfgoedsector. Na het debat kregen de aanwezigen een gedrukt exemplaar van het “Lokaal Watererfgoedmanifest 2012” (zie ook navolgende rubriek “Vlaanderen”).

Donderdag 15 maart 2012: ALGEMENE VERGADERING SIWE - LENTE 2012

Op 15 maart om 20 uur vond voor Effectieve leden de “Algemene Vergadering voorjaar 2012” van SIWE plaats in het Cultureel Centrum de Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven. Na het administratieve gedeelte werd traditiegetrouw een verrassingsfilm getoond, die verband houdt met industrieel of wetenschappelijk erfgoed. De film handelde over de bloemaalderij Molens Goethals te Gent, die een paar jaar geleden haar industriële activiteiten stillegde. Het gebouw werd gerenoveerd als kantoren voor architecten, maar het grootste deel van de maalderij wordt bewaard en wordt heden omgevormd tot museum.

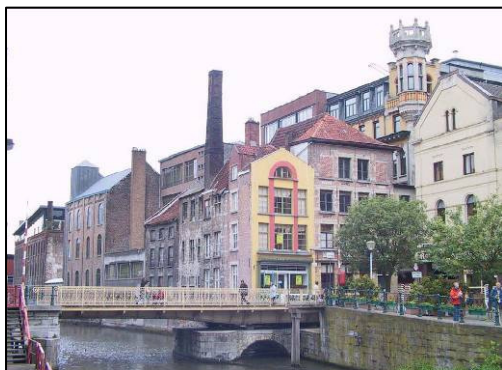

foto uit www.molensgoethals.be

Februari-maart 2012: BEHOUDS- EN INFORMATIEACTIE BROUWERIJ DE DIJLE TE LEUVEN

In de loop van februari en maart voerden SIWE en LHG (Leuvens Historisch Genootschap) samen actie tegen de schandelijke sloop van een groot deel van Brouwerij De Dijle aan de Vaartkom. Het argument “bouwvalligheid” (en gevaar voor de openbare veiligheid), die aanleiding gaven tot de onmiddellijke sloop, wordt op basis van ernstige informatie uit diverse betrouwbare bronnen betwijfeld.

Ook al kon de sloop niet verhinderd worden, slaagden wij als erfgoedverenigingen erin de bedenkelijke handelwijze van de betrokkenen bij deze afbraak bloot te leggen, iets waar Leuven een soort van patent schijnt te hebben! Voor deze gezamenlijke actie was er ruime aandacht van de pers (verschillende kranten, ROB-televisie). Ze heeft duidelijk heel wat mensen bewust gemaakt van de waarde van industrieel erfgoed.

In de rubriek “Erfgoednieuws – Provincie Vlaams-Brabant” (verder in deze Nieuwsbrief blz. 24) en op SIWE-website www.siwe.be vindt men meer informatie over dit item.

Daarbuiten vermelden we nog diverse SIWE-voordrachten, gehouden op vraag van verenigingen, waarvan de thematiek verband houdt met industrieel erfgoed en industriële en wetenschappelijke cultuur.

Zie ook blz. 24 en website LHG www.leuvenshistorischgenootschap.be, waaruit onderstaande foto van “De Dijle”. Het gedeelte aangeduid met rode kader is intussen met grote middelen gesloopt.

Donderdag 19 januari 2012: 150 + 1 JAAR VICTOR HORTA

Het Convent Begga in het Groot-Begijnhof van Sint-Amansberg is de vaste voordrachtzaal van Heemkundige Kring de Oost-Oudburg. Patrick Viaene van SIWE vzw werd uitgenodigd om er een voordracht te geven met aandacht voor de "Gentse jaren" van de grote art nouveau-ontwerper Victor Horta, die in 1861 te Gent geboren werd. Het vergde veel zoekwerk maar dit leidde tot een exclusief verhaal over Horta in Gent. Ook de bedrijfsgebouwen en handelszaken die Horta ontwierp (onder meer de bakkerij en het kolenmagazijn voor "Le Peuple" te Brussel, de grootwarenhuizen "A l' Innovation" te Brussel en Antwerpen, de "Grand-Bazar" te Brussel en Frankfurt-am-Main) passeerden de revue.

De reacties van het talrijk toegestroomde publiek waren erg lovend. De twee uur durende voordracht kan (in al dan niet gewijzigde vorm) op aanvraag worden hernomen.

Enkele realisaties van Horta's "Art nouveau" stijl uit wikipedia

Rechts: Trap van Horta huis in Brussel
Foto [Rafaelji](#).

Links: [Hotel Tassel](#),
Paul-Emile Jansonstr. 6
te Brussel
Foto: Lin Mei

Dinsdag 14 februari 2012: TWEE EEUWEN WOONCULTUUR IN HET INDUSTRIEEL TIJDPERK

Voor een uitgebreid gezelschap van Probus-Kortrijk de bracht SIWE-voorzitter P. Viaene op 14 februari 2014 te Beveren-Leie een voordracht om "Twee eeuwen wooncultuur in het industrieel tijdperk". Het verhaal, gepubliceerd onder de titel "Recht op Wonen" in SIWE-Magazine 53-54 werd voor de gelegenheid aangevuld met aandacht voor de arbeiders- en volkshuisvesting in West-Vlaanderen.

En was ook veel belangstelling voor een SIWE-documentatiestand.

KOMENDE SIWE-ACTIVITEITEN

Van 20 maart tot en met 28 april 2012: BRIE-SIWE-TENTOONSTELLING FOTOGRAFIE EN INDUSTRIEEL ERFGOED IN HET SLAC TE LEUVEN

In samenwerking met BRIE ("Brabants Industrieel Erfgoed") begeleidde een schare SIWE-vrijwilligers SIWE op 8 april 2011 een aantal fotografen uit het Leuvense en (vooral) uit het Noord-Brabantse 's Hertogenbosch (Den Bosch) doorheen Leuven. Start van het gebeuren was het SLAC, waar we verwelkomd werden door fotografiedocent **Paul LAES**, die tevens deelnam aan de fotografiedag. Op verschillende erfgoedsites, bedrijven, collecties (waaronder Bonte Ateliers - sinds 1906 gevestigd op de Diestsevest - , de NMBS-Museumbewaarplaats, brouwerij Inbev, het Douane-entrepot) realiseerden deze fotografen binnen het tijdsbestek van één dag diverse fotografische reportages.

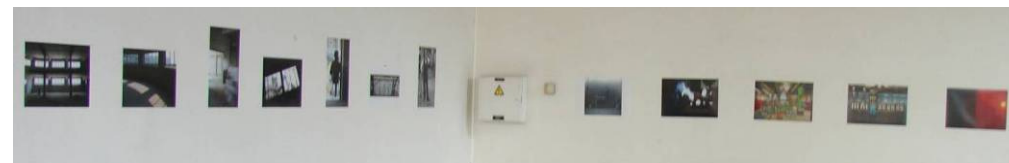
Doel van deze actie was om via creatieve weg tot een originele vorm van uitwisseling te komen over industrieel erfgoed, waarbij de deelnemers, afkomstig uit de twee Brabantse "zustersteden" Leuven en Den Bosch, hun ervaringen vertelden. De fotografiedag van 8 april 2011 was een vervolg op een eerste fotografiedag, die als "luik één" van dit project in november 2010 plaats vond in Den Bosch.

Alles verliep in goede banen door een nauwgezette voorbereiding door toenmalig SIWE-medewerkster Lore Boogaerts, de vlotte samenwerking met BRIE (met dank in het bijzonder aan de heer **Lucas Smits van Waesberghe**) de inzet van de SIWE-vrijwilligers en externe hulp van onder meer vroegere medewerkers van Douane & accijnzen en van de zaakvoerder en het personeel van Bonte Ateliers.

Een mooie staalkaart van de foto's wordt getoond in de kunstacademie SLAC, Dirk Boutsiaan 60, 3000 Leuven onder de titel:

"Fotografiestudenten en industrieel erfgoed.

Den Bosch en Leuven door het oog van de camera".

Algemeen zicht op de foto's opgehangen op het gelijkvloers inkomhal Slac

De tentoonstelling is open van 20 maart tot 28 april tijdens de openingsuren van het SLAC:

- Maandag tot en met vrijdag: 9.00 tot 12.00 uur en 13.00 tot 20.00 uur.
  - Zaterdag van 9.00 tot 15.30 uur.
  - De tentoonstelling is gesloten tijdens de paasvakantie van 2 tot 15 april 2012.
- Toegang gratis.

Enkele foto's uit de tentoonstelling Slac

TER HERINNERING : DE SIWE-OMGEVINGSANALYSE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED BLIJFT RAADPLEEGBAAR OP WWW.SIWE.BE

SIWE bouwde een uitgebreide database uit omtrent het werkveld van het industrieel en wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen en Brussel. In 2010 werd dit bestand grondig geactualiseerd. Uit de verzamelde gegevens en de ervaring met het werkveld werd een "SWOT-analyse" opgemaakt (die sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen in de sector omschrijft) en op basis waarvan de noden en behoeften van de IWE-sector konden worden afgeleid. Op basis daarvan ondernam SIWE tal van gerichte acties. De depotproblematiek en het (gebrek aan) beleid omtrent het behoud, de instandhouding en de ontsluiting van dit erfgoed kwamen aan bod. Alle suggesties in verband blijven welkom.

SEMI-PERMANENTE SIWE-TENTOONSTELLING "HET ZUIDERPERSHUIS EN DE VIER ELEMENTEN" : TE BEZOEKEN IN HET ZUIDERPERSHUIS, WAALSEKAAI 14, ANTWERPEN (ter herhaling)

Deze tentoonstelling kadert in het streven van de vzw Zuiderpershuis en het Wereldcultureelcentrum om het industrieel patrimonium van het Zuiderpershuis op permanente wijze onder de publieke aandacht te brengen. Reeds diverse groepen en talrijke individuele bezoekers vonden intussen de weg naar de SIWE-tentoonstelling over dit uniek industrieel monument.

Voor het bezoek aan deze tentoonstelling werden door het Zuiderpershuis vzw, SIWE (en andere actoren) diverse formules uitgewerkt. Beleg, indien je in groep komt, een afspraak op telefoon 03/242.81.11 (contactpersonen: Barbara Porteman en Francine Smeyers). Ook individueel bezoek blijft mogelijk tijdens de openingsuren van het ZPH-Café / Foyer. De tentoonstelling staat namelijk op semi-permanente manier opgesteld in de zaal boven het Café / Foyer.

Toegang is gratis. Zie ook www.zuiderpershuis.be.

Enkele van de meer dan 30 tentoongestelde panelen, foto A.B.

“20 X GENIAAL”, PEDAGOGISCHE SIWE-KOFFERTENTOONSTELLING OVER INGENIEURSERFGOED, GEREALISEERD I.S.M. MOOSS (ter herinnering)

20 X GENIAAL is een koffertentoonstelling, in opdracht van SIWE uitgewerkt en vormgegeven door Mooss vzw, een organisatie voor actieve kunst- en erfgoededucatie (www.mooss.org). Jongeren kunnen met het didactisch spel en educatieve tentoonstelling kennis maken met twintig belangrijke Belgische ingenieurs uit verschillende vakgebieden en met een aantal van hun concrete verwezenlijkingen.

Aldus kreeg en krijgt de (intussen bijna uitgeputte) SIWE-publicatie “*Ingenieurs en hun erfgoed*” (afgewerkt in december 2009) een bijzonder verlengstuk naar de jongeren, meer bepaald de derde graad ASO of TSO. Deze leeftijdsgroep kijkt (net als de ingenieurs) vooral naar de toekomst.

Boodschap van onze koffertentoonstelling is dat het heden en de invloed van actuele beslissingen op de toekomst best kunnen begrepen worden door enige kennis en begrip over voorbije ontwikkelingen en ontdekkingen. Het verleden van industrie en technologie kennen levert dus een meerwaarde en verrijking op. De uitvoering van de activiteiten, gekoppeld aan de tentoonstelling duren ongeveer 2 lesuren in beslag. **SIWE is verheugd dat deze koffertentoonstelling tijdens het laatste jaar bijna onafgebroken in gebruik was en blijft door diverse onderwijsinstellingen in Vlaanderen.** Lees meer over “20 X GENIAAL” op website www.siwe.be.

IN VOORBEREIDING :

-SIWE-MANIFESTATIE OVER INDUSTRIE & WETENSCHAP IN DE FILM

Over industrie en wetenschappen, bedrijven en industrietakken werden in de loop van de laatste honderd jaar, vooral na 1970 talloze films gerealiseerd. Ze vormen een bron van onschatbare waarde voor de studie van het industrieel en wetenschappelijk erfgoed.

Meer informatie ook deze manifestatie die zal plaatsvinden in samenwerking met het Masereelfonds en het Vermeylenfonds, volgt nog op www.siwe.be en in de eerstkomende afleveringen van de SIWE-Nieuwsbrief, die in 2012 verder (in digitale vorm) zal verschijnen.

-EEN MANIFESTATIE OVER HET ERFGOED VAN DE BRABANTSE DRUIVENTEELT ONDER GLAS

In samenwerking met lokale partners in Vlaams-Brabant uit Hoeilaart en omgeving voorziet SIWE in 2012 ook een evenement omtrent geschiedenis en actualiteit van de druiventeelt onder glas. Ook hierover verneemt u meer in de komende afleveringen.

OPROEPEN :

DRINGEND GEVRAAGD: INFORMATIE OVER OUDE PERSONENLIFTEN

De Stad Antwerpen zoekt historische personenliften (van voor 1958). Tegen 2013 moeten namelijk alle liften aan diverse nieuwe veiligheidsmaatregelen voldoen en aangepast worden, ook de oude liften. Dienst Monumentenzorg Antwerpen vreest dat met de nieuwe regelgeving veel oude liften zullen gesloopt worden en roept op om het bestaan van interessante oude liften te melden. VVIA nam de oproep over, zie video www.deredactie.be/cm/vrtnieuws, zie ook <http://noordlink.wordpress.com/2011/10/27/gezocht-historische-liften> en www.architectura.be.

Intussen werd duidelijk dat het dossier voor de afbraak van niet reglementaire oude liften weeral eens uitstel krijgt, namelijk tot 2023. Dat blijft uit een schrijven van het kabinet van bevoegd minister Johan Vande Lanotte. (zie De Morgen van 23-02-2012 “*Liftenlobby vangt bot: historische modellen mogen nog even blijven*”).

Maar toch is de bedreiging voor die oude liften niet helemaal geweken, want er is nog geen wet, er zou enkel een principeakkoord zijn. Ook dienen tegen 2013 de installaties van een elektronisch veiligheidsgordijn en positieve vergrendeling gebeurd te zijn. Dit laatste levert zeker technische problemen bij oudere liften met traliedeuren... Kortom: de oproep is nog van kracht !

ERFGOEDNIEUWS UIT DE REGIO'S

BELGIË (ALGEMEEN)

FEBELRAIL vzw: EEN NATIONALE KOEPEL OVER SPOORWEGERFGOED IN DE KIJKER

FEBELRAIL vzw ontstond in 1982 als Federatie van Belgische Verenigingen voor Spoorwegbelangstellenden. Deze nationale Federatie heeft als hoofddoel de trein in al zijn dimensies te promoten en de belangen van de uitbaters en gebruikers van museumspoorlijnen (via een Museumspoorlijncommissie) te behartigen. De Modelbouwcommissie is binnen FEBELRAIL een belangrijke afdeling, die de modelspoorweghobby promoot en dynamiseert.

Contactgegevens van FEBELRAIL: Holle Eikaard 45, 2550 Kontich. Tel.: 03/457.53.71. E-mail: info@febelrail.be / Website: www.febelrail.be .

Hierna volgt een handig overzicht met contactgegevens van spoorwegverenigingen (in het bijzonder van Museumspoorlijnen) die lid zijn van FEBELRAIL en van de internationale federatie FEDECRAIL.

ASVi = Association pour la Sauvegarde du Vicinal

Actieterrein: Uitbating van de tramlijn Lobbes-Thuin (voorheen van de NMVB) en vanaf 14 augustus 2010 van een verlengd tracé, nl. de vroegere NMBS-spoorlijn 109 tot Biesme-sous-Thuin. Uitbating van museum "Centre de Découverte du Chemin de fer Vicinal" te Thuin.

Adres: rue du Fosteau 2a te 6530 Thuin.
Tel.: 071/37.00.05

E-mail: asvi@asvi.be / **Website:** <http://www.asvi.be> .

ARBAC / KBVVS = Association Royale Belge des Amis des Chemins de Fer / Koninklijke Belgische Vereniging der Vrienden van het Spoor

Actieterrein: Deze vereniging organiseert bezoeken aan spoorweginstallaties, publicaties.

Adres: Centraal Station, 1000 Brussel

E-mail: arbac@skynet.be .

MUSEE FERROVIAIRE DE KINKEMPOIS (Association ATF)

Actieterrein: Uitbating van plaatselijk spoorwegmuseum te Kinkempois (Luik).

Adres: rue du Chêne 3, 4031 Angleur. Tel.: 0495/793.935.

E-mail: museeatf@gmail.com / **Website:** www.museedekinkempois.be .

CFS = Chemin de Fer de Sprimont-Damré

Actieterrein: Uitbating van de smalspoorlijn (60 cm) Sprimont-Damré.

Adres: P. Dykmans, Rue des Fosses 11, 4140 Sprimont

Tel. : 04/382.20.29.

E-mail: cfs@skynet.be // **Website :** <http://www.cfs-sprimont.be> .

(Les) Compagnons de Chemin de Fer de Chimay

Actieterrein: Tentoonstelling over de maatschappij Chemin de Fer de Chimay.

Adres: B. Gillain, Chemin des Maures 4, 6461 Virelles.

Tel. : 060/21.19.41.

E-mail: b-gillain@tiscalinet.be .

GFT: Groupement pour la Promotion et l'Exploration Touristique du Transport Ferroviaire

Actieterrein: Uitstappen, speciale treinen, publicaties.

Adres: rue R. Heintz 9, bus 3, 4020 Liège.

E-mail: exploitation.gtf@skynet.be / **Website:** www.gtf.be .

KOLENSPOOR

Actieterrein: Uitbating van de toeristische spoorlijn As-Eisden.

Adres: Dorpstraat 1, bus 1, 3665 As.

Tel. : 089/62.28.67.

E-mail: kolenspoor@telenet.be // **Website :** <http://www.kolenspoor.be> .

MTUB/MSVBGFT: Musée du Transport Urbain Bruxellois / Museum voor het Stedelijk Vervoer te Brussel

Actieterrein: Uitbating van gelijknamig museum te Sint-Pieters-Woluwe.

Toeristische tramritten op het net van de MIVB te Brussel, publicaties.

Adres: Tervurenlaan 364 B, 1150 Brussel (Sint-Pieters-Woluwe).

Tel.: 02/515.31.08.

E-mail: zie website / **Website:** www.trammuseumbrussels.be .

PFT/TSP : Patrimoine Ferroviaire Touristique / Toeristisch Spoor Patrimonium

Actieterrein: Uitbating van spoorwegmuseum te Saint-Ghislain, toeristische spoorlijn Chemin de Fer du Bocq (lijn 128, momenteel Ciney-Spontin-Durinne/Durnal), inzet van speciale treinen, publicaties.

Adres: BP 40, 7000 Mons.

Tel. : 03/239.51.70 / 0475/95.68.93.

E-mail: pfttsp@gmail.com // **Website :** <http://www.pfttsp.be> .

SCM: STOOMCENTRUM MALDEGEM

Actieterrein: Deze vereniging zorgt voor de uitbating van de toeristische spoorlijn Eeklo-Maldegem.

Adres: Postbus 29, 9990 Maldegem.

Tel.: 050/71.68.52.

E-mail: info@stoomcentrum.be / **Website:** <http://www.stoomcentrum.be> .

SDP-BVS: Stoomtrein Dendermonde-Puurs - Belgische Vrienden van de Stoomlocomotief

Actieterrein: Deze vereniging zorgt voor de uitbating van de toeristische spoorlijn Dendermonde-Puurs en verkoopt diverse publicaties over spoorweghistoriek en –actualiteit.

Adres: Fabriekstraat 118, 9200 Baasrode (= Dendermonde).

Tel.: 053/70.38.37 of 052/33.02.23.

E-mail: info@stoomtrein.be / **Website:** <http://www.stoomtrein.be> .

TRAM 2000

Actieterrein: Deze vereniging publiceert het tijdschrift "Tram 2000".

Adres: T.Hamal, rue Abbé J. Heymans 15, 1200 Bruxelles.

Tel.: 02/779.14.42.

E-mail: info@tram2000.be / **Website:** <http://www.tram2000.be> .

TRAMANIA

Actieterrein: Deze vereniging restaureert historische trams – verkoopt publicaties over historische trams en tramactualiteit.

Adres: Venelle du Palio 49, 1150 Bruxelles.

Tel.: 0479/99.64.47.

E-mail: roland.dussart-desart@economie.fgov.be / **Website:** <http://www.tramania.com> .

VLAANDEREN (ALGEMEEN)

Zondag 22 april 2012 is het Erfgoeddag.

Het thema dit jaar is "helden", zie www.erfgoeddag.be .

LOKAAL WATERERFGOEDMANIFEST 2012

Op 11 februari 2012 stelde Watererfgoed Vlaanderen op de Belgian Boat Show te Gent hun "**Lokaal Watererfgoedmanifest 2012**" voor. De ondertitel verklaart waarom dit belangrijk synthesesdocument nu verschijnt: "**Prioriteiten voor het scheepvaart-, haven- en watererfgoedbeleid van provincies en gemeenten in de bestuursperiode 2013-2018**".

Als opener worden een heel pak "mooie realisaties uit de voorbije bestuursperiode" genoemd. Er is inderdaad veel gebeurd. Tien jaar geleden stond de deelsector watererfgoed in Vlaanderen nauwelijks op de kaart. Een reizende tentoonstelling van het Forum voor Erfgoedverenigingen (VCM) die leidden naar het Decreet Varend Erfgoed, bracht los van elkaar werkende actoren samen en dit vormde een goede voedingsbodem voor tal van realisaties (waaronder het Antwerpse MAS met havenafdeling, de start van uitbouw van Red Star Linemuseum, vernieuwde musea zoals het Scheepvaartmuseum Baasrode en het Visserijmuseum te Oostduinkerke, succesrijke watererfgoed-evenementen, enz).

Vervolgens worden vijf principes verwoord voor een geslaagd watererfgoedbeleid. Wat volgt is een samenvatting, we hopen dat u de tekst integraal doorneemt op de website van www.watererfgoed.be :

- 1. **Opdrijven van de inspanningen** in het bijzonder concrete engagementen rond watererfgoed in de nieuwe bestuursakkoorden.
- 2. **Doordachte globale visies** met een concrete, overkoepelende planning, het opstellen van een lokaal watererfgoedontwikkelingsplan.
- 3. **Integratie van beleidsdomeinen:** stedenbouwkundigen, architecten en projectontwikkelaars sensibiliseren voor de enorme potenties van watererfgoed, gekoppeld aan wonen, werken en recreëren.
- 4. **Strategische ondersteuning van private initiatieven**, in het bijzonder van het dynamische verenigingsleven en de duizenden vrijwilligers die er het beste van zichzelf geven.
- 5. **Gerichte samenwerking met Vlaanderen, België en Europa**, wat nodig is om belangrijke projecten samen vooruit te helpen en te valoriseren.

Het Watererfgoedmanifest vervolgt met concrete prioriteiten voor de watergemeenten en –provincies en wordt afgesloten met commentaar over een nieuw Watererfgoeddecreet waar WEV mee zijn schouders onder zette en het Varend Erfgoed Decreet (2002) vervangt. Meer informatie op genoemde website.

JAN VAN DEN NIEUWENHUIJZEN IS VOORZITTER “NIEUWE ERFGOEDORGANISATIE”

Een maand na de oprichting heeft de nieuwe Erfgoedorganisatie nu ook een nieuwe voorzitter. Jan VAN DEN NIEUWENHUIJZEN werd verkozen als voorzitter, die met al zijn medewerkers zal werken aan de kwalitatieve uitbouw van een performante middenveldorganisatie in Vlaanderen.

Van den Nieuwenhuijzen werkt momenteel als CEO bij SD Worx en is voorzitter van onder meer ABK-bank en de Vrienden van het Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen. Lees meer over de Nieuwe Erfgoedorganisatie via www.eennaamvoorerfgoed.be.

“GESCHIEDENIS EN ERFGOED, BONDGENOTEN OF CONCURRENTEN?” VERSLAG DOOR EEN SIWE-DEELNEMER

Op 9 februari 2012 werd in Brussel een (tweede) historische studiedag en debat gehouden door VIGES, het Vlaams Instituut voor Geschiedenis. Er werden vele vragen opgeroepen:

- Overall in Vlaanderen worden erfgoedcellen opgericht terwijl vele lokale geschiedkundige verenigingen verdwenen. Om subsidies te verkrijgen moesten de geschiedkundige kringen van Brugge, Gent en Kortrijk samenwerken om binnen het “graafschap Vlaanderen” te werken: Rijsel behoorde hier niet toe volgens de bevoegde minister. Resultaat: vermindering van de toelage.
- Is de geschiedenis voor sommigen te lastig? Het plan om Wereldoorlog I te doen stoppen aan de taalgrens zou voor erfgoedbeheerders meer aanvaardbaar zijn dan voor geschiedkundigen.
- Verder is er het probleem van de deskundigheid: mogen en kunnen niet-historici archieven beheren (ontsluiten, klasseren, erover publiceren)?
- Is er een academische erfgoedopleiding naast de geschiedenis nodig en, indien ja, waar hoort die opleiding thuis?
- Wordt de museumwereld door elkaar geschud en worden de permanente collecties aangepast in de richting van de publieksgeschiedenis (cfr. het MAS, het STAM, e.a.)?

Op deze vragen werd getracht een antwoord te formuleren door eminente deskundigen, die zich meestal op een zeer hoog academisch niveau hielden.

Daarnaast waren er ook tussenkomsten over een nota betreffende het nieuwe erfgoeddecreet en ook over het schandalig gedrag van een expert die het gewaagd had een karnton in zijn tuin te plaatsen!

De lezingen, standpunten en interventies evenals de publieksdiscussie zullen in september beschikbaar zijn als “Historische debatten 2” in de reeks “Standpunten van de Academie. Deel 1” is nog beschikbaar tegen 5 €. (K.H.)

OMGAAN MET AUTEURSRECHTEN BIJ PUBLICATIES

Op 9 februari 2012 nam SIWE-bestuurder A. Baerts deel aan een voordracht van prof. dr. Hendrik Vanhees over “Omgaan met auteursrechten bij het maken van een papieren of digitale publicatie”. Het komt er in de praktijk op neer dat op alle originele voortbrengselen van de menselijke geest (teksten, tekeningen, kunstwerken,...) automatisch auteursrechten gelden. De letter © heeft daar in feite weinig mee te maken. In de praktijk worden misbruiken op het copyright relatief zelden vervolgd, zeker als het beperkte overnamen zijn in het kader van niet commerciële (culturele) doeleinden. Maar moge dit duidelijk zijn: buiten enkele uitzonderingen mag er in principe zonder toestemming niets overgekomen worden, buiten een kort citaat (met bronvermelding). Dat is de letter van de wet...

SIWE-LID PIETER DE RAEDT FOTOGRAFEERT INDUSTRIEEL ERFGOED

SIWE-lid Pieter De Raedt is lid van IKF (www.industriekultur-fotografie.de).

Foto's van hem verschenen in het IKF Yearbook 2011, onder meer opmerkelijke beelden van de mijn van Cheratte, de betonnen brug “Leeuwenoprit” te Schaarbeek, ACEC te Gent en het industriële landschap van het petrochemisch bedrijf TOTAL te Feluy. Te zien in preview op “blurb”:

<http://nl.blurb.com>.

Foto uit www.pieterderaedt.net/Wabo.htm

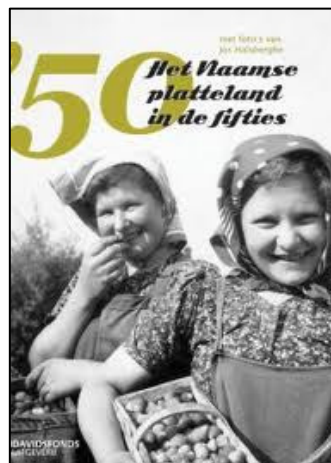

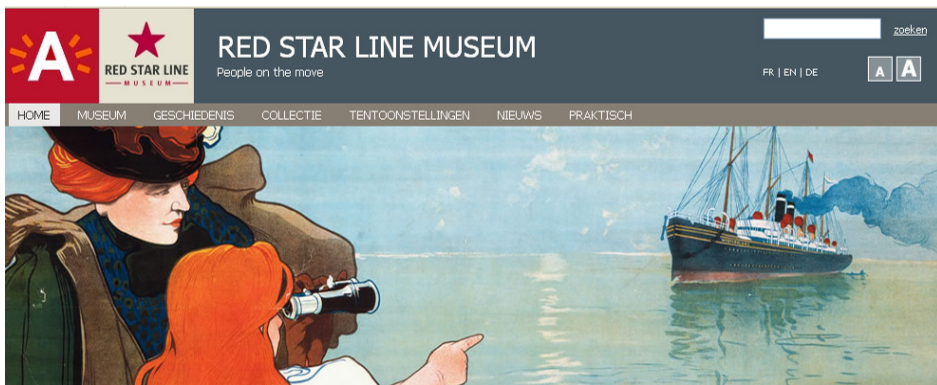
PROVINCIE ANTWERPEN

ANTWERPEN: VIERING 10 JAAR CAG MET BOEKVOORSTELLING

Op 8 maart 2012 werd in het KBC-torengedouw (Schoenmarkt 35 Antwerpen) in het kader van "10 jaar CAG – Centrum voor Agrarische Geschiedenis" het fotoboek gepresenteerd "Het Vlaamse platteland in de fifties" met uniek fotomateriaal van Jos Halsberghe. Het boek werd mede uitgegeven door het Davidsfonds.

ANTWERPEN: RED STAR LINE IN PREVIEW

www.redstarline.be/

Het Red Star Line Museum, dat een ode brengt aan de bijna 3 miljoen Europese emigranten die vanuit Antwerpen naar de V.S. vertrokken, opent pas in 2013 maar van 28 april tot 13 mei kan u met een werkbezoek al een voorproefje krijgen van wat het wordt. Boottochten, muziektheater en een expo zullen u in de gepaste sfeer brengen.

BORNEM EN ZIJN STREEKMUSEUM SCHEEPVAART EN VISSERIJ

Adres van dit klein en vrijwel onbekend museum is Omgangstraat 34 te Mariekerke (Bornem). Het hoofdthema is de binnenscheepvaart en de visserij op de Schelde, het leven van de schippersfamilies. Uniek is een groot schaalmodel van een schip uit 1651. Het model weegt 750 kilo en er is zo'n 24.000 uren aan gewerkt.

Foto uit

www.bornem.be/fb111xofb131tk0kk227.aspx

MERKSPLAS: NIEUWS UIT HET GEVANGENISMUSEUM

Van 30 juni tot 15 juli 2012 loopt in het Gevangenis Museum (adres: Hoevestraat 31 te 2330 Merksplas) de tentoonstelling "BAK in Business". Ze verhaalt en illustreert mijlpalen uit de geschiedenis van het gevangeniswezen, de straffen en opleidingen van gevangenen, de ontwikkeling van de site en zijn gebouwen. Open van dinsdag tot zondag 10-17 uur.

TURNHOUT: HISTORISCHE DRUKKERIJ TOONT MANNEKENSBLADEN

De Historische Drukkerij (Steenweg op Mol 84, 2300 Turnhout) toont in 2012 een bijzondere tentoonstelling, getiteld "Grensland – Prentland – Turnhoutse Mannekenbladen".

Bezoekdagen (na maart 2012) zijn: 8 en 22 april, 6 en 20 mei, 3 en 17 juni, 1, 15 en 29 juli, 12 en 26 aug., 9 en 23 sept., 7 en 24 okt., 4 en 18 nov. en 2 dec. Telkens van 13 tot 17u. De toegang is gratis.

Foto uit www.historischedrukkerij.be/

PROVINCIE LIMBURG

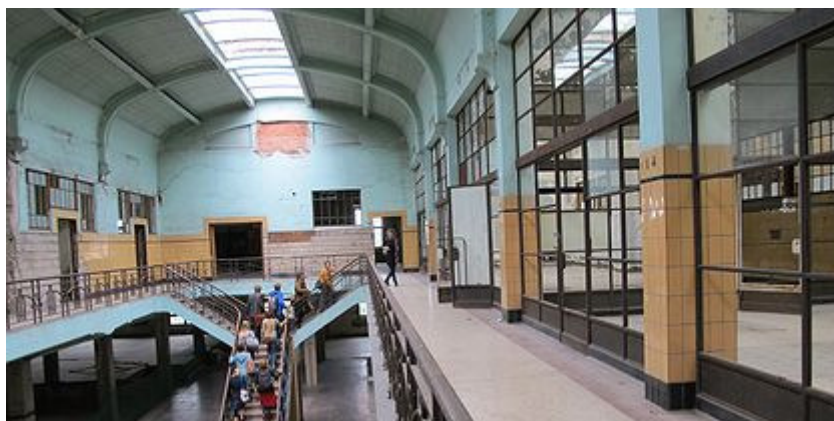
MANIFESTA 9 TE WATERSCHEI

Manifesta is dé reizende Europese Biënnale actuele kunst. Om de twee jaar organiseert Manifesta op een locatie in Europa een grootse tentoonstelling voor hedendaagse kunst. Deze zomer strijkt Manifesta neer in Limburg van 2 juni tot 30 september. Manifesta 9 vindt plaats op de site van de voormalige koolmijn te Waterschei.

Curator C. Medina (uit Mexico) ontwierp een concept voor Manifesta 9 dat inspeelt op de sociale en maatschappelijke impact van het recent mijnverleden in Limburg. Uniek voor deze editie is dat er voor de eerste keer in de geschiedenis van Manifesta niet alleen kunst zal getoond worden maar ook lokaal erfgoed op een innovatieve manier zal voorgesteld worden aan het lokaal en internationaal publiek.

Samen met de Manifesta organiseert de Erfgoedcel Mijnerfgoed een symposium over de toekomst van erfgoed in de Mijnstreek, om te komen tot een Manifest om het zo typerende erfgoed van de Mijnstreek voor de toekomst veilig te kunnen stellen.

Ook zal dan het resultaat van lopend onderzoek over de internationale dimensie van mijnbouwcultuur voorgesteld worden. Voor meer info, surf naar www.mijnerfgoed.be en www.manifesta9.org, waaruit onderstaande foto.

WINTERSLAG: COALFACE JAARBOEK 3

Op 9 februari 2012 presenteerde Coalface haar derde jaarboek. Het geeft een mooi geïllustreerd overzicht over alle activiteiten van Coalface-Gallery tijdens het werkjaar 2011.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

AALST HERDENKT SCHRIJVER LOUIS-PAUL BOON

In 2012 wordt een waardig eerbetoon gebracht voor Boons honderdste verjaardag. Geen andere schrijver evoceerde de grauwe industriële werkelijkheid van Aalst en haar periferie vol fabrieken en werkplaatsen. Het eiland Chipka, de fabrieken langs de Dender en in Erembodegem dienden als decor waarin de schrijver zijn personages neerzette van "De Kapellekensbaan", "De voorstad groeit", "Daens" en andere literaire meesterwerken. In het Stedelijk Museum Aalst loopt tot 17 september een overzichtstentoonstelling over zijn leven en werk. Andere aspecten van Boons werk (de terugtocht van Boon uit de fabrieksstad Aalst naar 'Villa Isengrinus' in Erembodegem) worden gepresenteerd in het Letterenhuis, Minderbroedersstraat 22 te Antwerpen (tot 4 november 2012). Er worden zeer veel randactiviteiten voorzien, wandelingen en fietstochten georganiseerd. Het volledige programma van deze uitgebreide Boon-herdenking is te vinden op www.boon2012.be.

BAASRODE EN ZIJN SCHEEPVAARTMUSEUM (ter herhaling)

Een paar jaar geleden heropende het Scheepvaartmuseum van Baasrode. Na forse bezoekersaantallen kende de belangstelling, zoals gebruikelijk, een zekere kentering. Wie nog geen bezoek bracht aan dit boeiend museum in de authentieke meesterwoning van de vroegere scheepswerf-eigenaar Van Damme, kan op **22 april 2012 om 14 uur** deelnemen aan een geleid bezoek, georganiseerd door het Masereelfonds. Deelname all in = 7 euro (inschrijven via gent@masereelfonds.be of tel.: 09/225.38.53).

ENAME (OUDENAARDE) OPENDE ERFGOEDCENTRUM

Het Provinciaal Erfgoedcentrum opende op 11 en 12 februari 2012 zijn deuren met een heus feestweekend. SIWE was aanwezig en verheugd dat werk gemaakt werd van een ruim en duurzaam depot. Tot 24 juni 2012 loopt er een boeiende expo, getiteld "Afgestoft, textiel in Oost-Vlaanderen", met aandacht voor de geschiedenis en actualiteit van de textielnijverheid, het textiel-erfgoed, textielmusea enz. in de provincie. Praktische informatie op www.oost-vlaanderen.be/erfgoedcentrum.

GENT: RESTAURATIE BOEKENTOREN UGENT GESTART

Op 1 maart 2012 ging de boekentoren van de Universiteit Gent dicht en kan de restauratie door het architectenbureau Robbrecht en Daem beginnen. De 64 meter hoge bibliotheektoeren, gebouwd naar ontwerp van Henry Van de Velde in 1936-1940, vertoont op verschillende plaatsen ernstige aantastingen door betonrot. Een deel van de boeken komt in een speciaal, onder de binnenkoer te bouwen depot. Tegen 2017, als de UGent 200 jaar oud zal zijn, hoopt men de gerestaureerde toren in te huldigen.

Foto boekentoren uit
www.skyscrapercity.com

LOKEREN: HAARSNIJDERIJ CENTRAAL IN VERNIEUWD STADSMUSEUM

Het Stadsmuseum Lokeren werd vorig jaar heropend, na bijna 5 jaar sluiting en de grondige reorganisatie van de collecties. De nieuwe presentatie mag gezien worden. In tegenstelling tot de vroegere presentatie, die wat deed denken aan een overvolle brocantewinkel, is heden sprake van een duidelijke verhaallijn omtrent stadsontwikkeling (Lokeren groeit), de industrialisatie (Lokeren werkt), religieus erfgoed (Lokeren bidt), erfgoed van de vrijetijdsbesteding (Lokeren feest), enz.

De afdeling haarsnijderij, een industrietak waarvoor Lokeren een mondiale reputatie had, bekleedt een centrale plaats in het museum. De haarsnijderij was een voorbereidende industrie waarbij konijnen- en hazenvellen werden bewerkt tot vilthaar voor het vervaardigen van hoeden. Het bedrijfsleven en de sociale geschiedenis worden gepresenteerd met foto's, machines en werktuigen, grondstoffen, interviews (filmbeelden). Op de verdieping werden de reconstructies van Lokense winkels (bakkerij, beenhouwerij) behouden. Vanaf volgend jaar worden ook tijdelijke tentoonstellingen gehouden in de voormalige grote Stadsfeestzaal. De huidige sfeervolle inrichting met een lange gedekte tafel verwijst naar oude fotoopname, toen hier nog muziek- en toneelvoorstellingen en banketten gehouden werden.

Praktisch: Stadsmuseum Lokeren, Markt 15a, Lokeren. Tel.: 09/345.44.58. Van woensdag tot zaterdag 14-17 uur, op zondag van 10 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur. Toegang gratis. Geleid bezoek na aanvraag, max. 20 personen per gids, 3,40 euro per persoon.

LOKEREN: OUDE INDUSTRIËLE SITE HOEDHAAR MAAKT PLAATS VOOR WOONWIJK

Buiten een aantal objecten, foto's en getuigenissen zijn weinig vilt- of haarfabrieken behouden. Vorig jaar werd de grootschalige fabriek Hoedhaar, gelegen even ten zuiden van het Lokerse stadscentrum, gesloopt. Daarna werden de gronden grondig geïnspecteerd en gereinigd door OVAM (i.s.m. de stad en de eigenaar, de intercommunale Interwaas). De bodem bevatte immers veel kwik en naftaline, vroeger gebruikt bij het productieproces, maar op andere plaatsen ook benzeen, toluen en xyleen. Het grondwater zal, ook eenmaal de woonwijk gebouwd zal zijn nog jarenlang gezuiverd moeten worden en gecontroleerd. Meer over dit project in "Moving decades", nieuwsbrief van DEC nv (DEME Environmental Contractors), oktober 2011.

OUDENAARDE: HET 'MOU' OPEN ZIJN DEUREN

In het Stadhuis van Oudenaarde werd het vroegere Stedelijk Museum geherconcipeerd. Op 17 maart opende het "MUSEUM VAN

OUDENAARDE EN DE VLAAMSE ARDENNEN" zijn deuren. De geschiedenis en het erfgoed wil men op een meer toegankelijke, frisse manier aanbrengen, die aanslaat bij de jongeren. Lees meer op www.mou-oudenaarde.be, waaruit ook bijgevoegde foto.

SINT-NIKLAAS: MERCATOR DIGITAAL IN HET STEM

Van 4 maart tot 26 augustus 2012 loopt in het STEM (Zwijgershoek, Sint-Niklaas) de expo "**Mercator digitaal**" (www.mercatordigitaal.be).

In het kader van de tentoonstelling wordt het Internationaal Congres "**Mercator revisited. Cartography in the age of Discovery**" gehouden op 25, 26 en 27 april 2012. De tentoonstelling toont een aantal echte globes en atlassen, maar diverse documenten kunnen pagina per pagina ook digitaal op de tentoonstelling bekeken worden via vernuftige hedendaagse technologie. De speciaal aangemaakte filmdocumenten ogen schitterend. Mercator revisited: warm aanbevolen! Meer info op website:

www.mercatorconference2012.be/docs/programme.pdf / tel.: 03/760.37.50.

STEKENE: HEEMKUNDIG MUSEUM IN OUD STATION

De Heemkundige Kring D'Euzie herdoopte het vroegere stationsgebouw tot museum en documentatiecentrum. Geen stoffig oord, maar een dynamische plek, die met kleine tentoonstellingen en publieksactiviteiten de heemkunde aanspreekbaar maakt voor een groot publiek.

Toegang: zondag 10 tot 12 uur of na afspraak (03/779.89.81 j.thiron@skynet.be).

Adres: Stadionstraat 113, 9190 Stekene

Foto uit www.toerismevlaanderen.nl

TEMSE: TOESTAND TORENKRAAN BOEL WORDT KRITISCH

De toestand van de enige overgebleven torenkraan (de M22, sinds 2004 beschermd als Monument) op het terrein van de vroegere scheepswerf Boel is sterk aan het achteruitgaan (vooral de oppervlaktelagen, meldt een rapport van Monumentenwacht). Op 24 oktober 2011 kwam de restauratie ter sprake op een gemeenteraadzitting te Temse. Een ontwerper zal aangesteld worden die het restauratiedossier zal voorbereiden, zo werd beslist. Op de conceptnota van "Op Stoapel" voor de aanpak van de restauratie, reeds lange tijd geleden afgeleverd aan het bestuur, kwam geen reactie. Op Stoapel zal deze conceptnota verder verfijnen en hierover een debat organiseren. Ten allen

tijde wil men het scenario van de sloop van het schip "Paster Pype" vermijden.
Foto A.B.

ZAFFELARE (LOCHRISTI) EN ZIJN SIERTEELTMUSEUM

In de oude pastorie van Zaffelare (Zaffelare-dorp 83), een deelgemeente van Lochristi, werd het LoS ingericht, het Sierteelmuseum. Het promoot de sierteeltsector en toont het historische en actuele belang ervan voor de streek. Markante historische figuren leren u de historie van de sierteelt kennen. De Lootse succesbloemen kan je ook van dichterbij bekijken, zowel in het museum als in de grote tuin rond de pastorie.

Vrij bezoek is mogelijk elke laatste weekend van de maand (zaterdag en zondag) van 10 tot 17 uur. Groepsbezoeken op aanvraag via bezoeklochristi@lochristi.be of via tel.: 09/326.88.27. Vrij bezoek tuin: april t/m sept. 12 tot 19 uur, andere maanden van 12 tot 17 uur.

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

LEUVENS BROUWERIJCOMPLEX 'DE DYLE' IN ERG BEDENKELIJKE OMSTANDIGHEDEN GEAMPUTEERD...

Voor de zoveelste keer wordt in Leuven een aanslag gepleegd op het industrieel erfgoed van de brouwerijsector. Uit een goede bron vernam SIWE in februari 2012 dat de Leuvense burgemeester omwille van openbare veiligheid het bevel gaf tot onmiddellijke sloop van een deel van het brouwerijgebouw van "De Dyle", gelegen aan de zuidelijke kaai van de

Vaartkom, rechts van café De Lantaarn. SIWE twijfelt aan de vermeende "stabiliteitsproblemen" en het dreigende "instortingsgevaar".

Onder meer architect Johan Van Reeth heeft enkele jaren geleden veel inspanningen gedaan om juist dit merkwaardig gebouw, een unieke getuige van de Leuvense brouwerijgeschiedenis, te laten beschermen... Sterker: een publicatie van een grondig onderzoek, getiteld Stadsontwerp Herontwikkeling Vaartkom Leuven, bespreekt de kwaliteiten van het gebouw en benadrukt het hoog draagvermogen ervan. Het is belangrijk om aan te geven dat het geheel van de brouwerij De Dyle aan de straatkant van de Vaartkom is opgenomen in de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed. Bovendien zijn de brouwerijgebouwen in het RUP (Ruimtelijk uitvoeringsplan) aangeduid met "TE BEHOUDEN"!

De bescherming van dit merkwaardig naoorlogs industrieel gebouw lukte niet. Er bleek (op beperkte schaal) betonrot en een gebroken betonnen ligger te zijn vastgesteld, maar zonder risico's voor de stabiliteit van de constructie. De constructie, voorheen een mouterij en later een gistingskelder, werd namelijk berekend om een veelvoud van zijn eigen massa te kunnen torsen. De Leuvense burgemeester was altijd al gekant tegen het behoud van dit gebouw. Hij begreep niet dat 'de smidse van INBEV' (het gebouw werd laatst gebruikt als metaalwerkplaats door INBEV) daar moest behouden worden.

Getuigen hebben vanaf begin februari opgemerkt hoe elementen van de inboedel op brutale manier uit het gebouw werden verwijderd. Deze werken zijn sindsdien in een versneld tempo aan de gang. Onroerend Erfgoed (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap) werd slecht geïnformeerd, want

deze dienst heeft slechts met een samenvatting van een rapport, opgemaakt door een (door het stadsbestuur aangesteld) architect in handen gekregen.

De adviezen van Onroerend Erfgoed (**enkel verwijderen van aangetaste balk met betonrot, stutting, herstel**) werd niet gevolgd! De afbraak moest blijkbaar zeer snel vooruit gaan. De promotor krijgt vrij spel. De precieze bouwplannen kennen we niet... Nergens op de werf is informatie aanwezig!

Intussen wordt sinds begin februari (op het moment dat we dit schrijven –het is 18 maart- ruim zes weken lang!!) dagelijks extreem zwaar materiaal ingezet op de diverse vloeren van dit zogezegd “bouwvallig” gebouw. Een blijkbaar quasi onverwoestbaar gebouw, waarin niet lang geleden ‘Existenz’ plaats vond met toestemming van het stadsbestuur. Dagenlang liepen honderden jongeren rond in het gebouw en hielden er op het eind een grote fuif! Vreemd voor een gebouw dat nu bouwvallig verklaard werd...

Deze huidige gang van zaken, ook de misleidende manier van voorstellen op de website van de stad Leuven, stemt ons triest en kwaad. De getoonde foto's van schade aan de brouwerij op de website van de stad zijn enkel op één plaats te situeren en zijn niet representatief voor het gebouw. Om het met de woorden van de heer Paul Reekmans, LHG-voorzitter, te formuleren: “We moeten vaststellen dat ons stadsbestuur bij het behouden van het erfgoed een dubbele moraal toepast. De Brouwerij De Dijle wordt eerst de hemel ingeprezen in het stadsmozaïek. Vandaag wordt hetzelfde brouwerijpatrimonium verketterd als een angstaanjagend en levensgevaarlijk monster, dat ‘schnellstmöglich’ moet ‘ausradiert’ worden!

Onbegrijpelijk is dat het Leuvense stadsbestuur, dat zonder blikken of blozen een tijd geleden nog beweerde extra aandacht te hebben van het rijke Leuvense brouwerijerfgoed, nu zo handelt! Meer info, zie www.siwe.be.

Foto's binnenzichten van nog geen jaar geleden, de koperen ketels zijn nu verschroot.

LEUVEN: EXPO CINEMA LEUVEN – FILMAFFICHES IN THE PICTURE(S)

Op 16 februari opende deze tentoonstelling in OPEK, het gerenoveerde Openbaar Entrepot (Vaartkom 4), schuin tegenover de hierboven besproken brouwerij De Dyle... OPEK is de nieuwe stek van een aantal jongerentheaters (Artforum, Zhe Bildung, enz). Een opmerkelijke expositie toont hier nu oude filmaffiches uit de omvangrijke collectie (2945 stuks!) van het Stadsarchief. Het bioscoopleven wordt geëvoceerd met foto's, beeldfragmenten en verhalen van Leuvenaars. Cinema Leuven is een initiatief van Erfgoedcel Leuven, Dr. Leen Engelen en Stadsarchief Leuven i.s.m. Cinema Zed en MOOSS vzw. De expo is te zien t/m zaterdag 31 maart 2012.

Alle info op www.opek.be.

LEUVEN: CAG BLAAST 10 KAARSEN UIT

Het CAG (Centrum voor Agrarische Geschiedenis) werd opgericht op initiatief van Boerenbond, CERA en de KU Leuven. Het CAG (en onderzoekscentrum ICAG of “Interfacultair Centrum voor Agrarische Geschiedenis”) probeert al tien jaar lang als kenniscentrum het verleden van de landbouw, platteland en voeding te onderzoeken, te bewaren en toegankelijk te maken. Het CAG fungeert dus ook als een onafhankelijk steunpunt voor erfgoedinitiatieven in de sector land- en tuinbouwgeschiedenis.

Naar aanleiding van het jubileum publiceerde het CAG “Het Vlaamse platteland in de fifties” met fotobeelden van Jos Halsberghe. De foto's worden ook getoond in de vorm een tentoonstelling die in 2012 reist doorheen Vlaanderen, zie ook blz. 17.

LEUVEN: BEZOEK AAN ZUSTERSTAD 's HERTOGENBOSCH OP 3 juni 2012

Effectief lid van SIWE mevrouw K. Stals informeerde ons over een geleid dagbezoek aan de zusterstad van Leuven Den Bosch (NL), voorbehouden voor Leuvenaars. Het dagprogramma en informatie voor inschrijving vindt men op www.leuven.be.

SCHEPDAAL TRAMMUSEUM VIERT 50ste VERJAARDAG

Op 26 mei 2012 wordt op de Tramsite te Schepdaal (Dilbeek) de 50ste verjaardag gevierd het trammuseum (toen "Museum van de Buurtspoorwegen"). Diverse verenigingen rond tram en buurtspoorwegen in binnen- en buitenland zullen deelnemen aan deze manifestatie. Alle geïnteresseerden zijn welkom.

Foto

www.siwe.be/actor.php?id=221

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

ALVERINGEM: NIEUWS OVER MOUT- EN BROUWHUIS DE SNOEK

Op website www.desnoek.be leest men het interessante "Brouwbuletin van het Mout- en Brouwhuis de Snoek. Museum van de dorst in de Grote Oorlog". In 2012 is dit bulletin aan zijn vierde jaargang toe. Het bulletin bevat een activiteitenkalender en achtergrondartikels (zie 'Onder de leeslamp' onder Frank Becuwe).

IZEGEM / ROESELARE: IN HET WIEL VAN ODIEL

Op 17 maart 2012 vond het startmoment plaats van "*In het Wiel van Odief*". Het betreft een innovatief gaming project ontwikkeld door het Wielermuseum te Roeselare en het Schoeisel- en Borstelmuseum te Izegem. Erfgoededucatie, kennismaking met geschiedenis en ontspanning gaan hand in hand bij dit veelbelovend educatief project.

IZEGEM: NIEUWE PRESENTATIE IN SCHOEISELMUSEUM

U kan vanaf februari 2012 tot 22 december 2012 kennis maken met een nieuwe presentatie in het schoeiselmuseum. Dit jaar stelt men de stielkennis van de schoenmaker centraal in "**Vaknostalgie. Vakmanschap herdacht**". Tegelijk kregen de kasten met de schoenmode van de 20ste en 21ste eeuw een nieuwe inhoud. Izegemse en niet-Izegemse fabrikaten tonen de evolutie in de mode en de gedachten van de mensen.

Praktisch: Schoeiselmuseum, Wijngaardstraat 9, 8870 Izegem. Toegang van dinsdag tot en met zaterdag 10-12 uur en 14-17 uur. Ook open op volgende zondagen: 22/04, 17/06, 24/06, 09.09 en 23/09. Zie ook www.musea.izegem.be.

OOSTDUINKERKE: OVER LEVEN OP ZEE

Vanaf 8 juni tot 15 november loopt in NAVIGO (dit is de nieuwe 'trendy' naam van het Nationaal Visserijmuseum, Pastoor Schmitzstraat 5, 8670 Oostduinkerke) de tentoonstelling "**Zeeschatten Vinden. Veroveren. Verliezen**". Het brengt de geschiedenis van de piraterij op de Noordzee en andere zeeën in beeld. Kunst, natuur en geschiedenis ontmoeten elkaar op deze tentoonstelling die sterk educatief is uitgewerkt. Meer info: www.navigomuseum.be.

VAREND ERFGOED: SAVE ASKOY II

"Save Askoy II" is een vzw met sociale zetel: vuurtoren 1, Zeedijk, Blankenberge. Doel is de restauratie en terug zeilvaardig maken van het schip waarmee de grote Belgische zanger Jacques Brel vaarde. Het schip werd gebouwd naar ontwerp van architect Hugo Van Kuyck, die (na geveld te zijn door ziekte) zijn zeiljacht verkocht aan Brel. Na twee jaar rond zeilen belandde Brel met het schip in de Markiezen (een eilandengroep nabij Nieuw Zeeland). Daar overleed Brel en het schip werd een wrak. De berging, de terugkeer naar België, het transport over de weg, de opknapwerken die nu reeds bezig zijn, zijn tot hertoe door diverse milde schenkers gefinancierd. Maar de vzw vervolgt intensief zijn fondsenwerving. U leest hier meer over op www.askoyll.be, waaruit ook bijgevoegde foto.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BRUSSEL: CENTRAAL STATION 60 JAAR OUD

Op 4 oktober 1952, bijna 60 jaar geleden, werd door de jonge Koning Boudewijn het Brusselse Centraal Station geopend. Het was Victor Horta (Gent 1861-Brussel 1949) die de eerste plannen tekende in de periode 1910-1912!

Uiteraard stak de Eerste Wereldoorlog stokken in de wielen van de uitvoering. In het begin van de jaren dertig kwam een nieuw ontwerp van architect Horta, waarbij hij geassisteerd werd door zijn leerling Maxime Brunfaut. De werken aan de Noord-Zuidverbinding liepen in de crisisjaren 1932-1939 vertraging op, mede door technische problemen. En weer gooide een oorlog (WO II) bijkomend roet in het eten. De werf werd voor zowel de architecten als de ingenieurs en de aannemers een nachtmerrie.

Pas zeven jaar na het eind van WO II en drie jaar na het overlijden van Horta kon het station in dienst genomen worden. Meteen werd het een zeer belangrijk station, waarbij de grote Markt en de bovenstad op wandelafstand lagen. De zes treinsporen liggen 6 meter onder de grond in een koker en het station krijgt tijdens de spitsuren meer dan 100 treinen per uur te slikken. Vandaag is het Brussel Centraal letterlijk en figuurlijk het hart, het station met de meeste reizigerstrafiek van het Belgisch spoorwagennet.

BRUSSELSE DAGBLADEN TENTOONGESTELD

Foto uit www.brussel.be

“Toen de pers nog Brusselde...” is de titel van een erg originele tentoonstelling over de hoogdagen van de pers te Brussel. Samensteller is Eric Demarbaix en de Geschiedkundige Kring van Brussel. Er is veel te zien: reproducties van het “Brusselse Nieuwsblad” (uit 1795) en “Le Journal de l’Empire”. Een exemplaar van “L’Indépendance Belge” van 12 oktober 1850 handelt over de dood van de 1ste Belgische koningin Louise-Marie. “La Belgique Illustrée” is een voorbeeld van een omstreeks 1890 met tekeningen geïllustreerd tijdschrift. Korte tijd nadien verschenen tijdschriften met foto’s, zoals “Le National Illustré”.

Brussel was het epicentrum van de Belgische pers, waarvan de meeste redactiekantoren gevestigd waren in het hart van Brussel: Het

Nieuwsblad (Emile Jacqmainlaan), “De journalist / Le journaliste” (Korte Boterstraat), het “Nieuw van den dag”, “De nieuwe gids” en “Le Peuple” (Zandstraat), “Le Soir” (Koningsstraat). Vandaag is “De Morgen” op de Arduinkaai (samen met “De Tijd” –met kantoren in Thurn & Taxis- en “Metro” – met redactie aan de Ravensteingalerij-) het enige dat in Brussel overblijft van nationale Nederlandstalige kranten.

Bij de Franstalige pers is dat “La Libre Belgique” en “La Dernière Heure” (beiden in de Frankenstraat te Etterbeek). “L’Echo” (vroeger L’Echo de la Bourse de Bruxelles”) huist nu in het Koninklijk Magazijn Thurn & Taxis. Ook was Brussel vroeger de stad van de “Messageries”, waaronder Persagentschap Vervoer en distributie (AMP/PVD). De “AMP” (Agence et Messagerie de Presse), ontstaan in 1885 door de socialistische voorman Louis Bertrand, bestaat nog steeds en groepeerde de verzendingen van diverse kranten voor handelaars in de Brusselse regio.

De tentoonstelling is niet erg overzichtelijk maar erg rijk aan documenten en toont de enorme betekenis van Brussel als krantenstad. Om nostalgisch van te worden. Een aanrader

Praktisch: De expo loopt nog tot 15 april 2012 in het Huis van Folklore en Tradities, Eikstraat 19 (vlakbij “Manneken-pis”) te Brussel. Toegang (gratis) van donderdag tot en met zondag van 13 tot 18 uur. Tel.: 02/279.64.11.

ANDERLECHTSE MAALDERIJ WORDT BEDRIJVEN- EN CULTUURCENTRUM

Langs de F. Demetskaai te Anderlecht staat de voormalige maalderij MOULART, een zeldzaam industriegebouw uit 1903, heden in gebruik als bandencentrale. Binnenkort start een grondige renovatie met middelen van EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling), de GOMB en de gemeente (voor de aankoop van het gebouw). De 3000 m² worden herbestemd voor kleine bedrijven en tot een publieke vitrine die de geschiedenis en actualiteit van de Brusselse kanaalzone in woord en beeld zal brengen. Er komt ook een werkplaats voor de bouw van kleine houten schepen en een soort van historische werf, ook al is dat deelproject nu nog vrij vaag. Als ontwerpers zijn Oana Bogdan en Leo Van Broeck aangesteld, zie onderstaand ontwerp.

Foto uit www.flickr.com

Ontwerp Bogdan-Van Broeck

ARCHITECT ATOMIUM OVERLEDEN

Jean Polak, de laatste nog levende architect van het Atomium overleed op 16 februari jl. te Ukkel. Jean Polak werd 91 jaar. Hij ontwierp met zijn broer André Polak en ingenieur André Waterkeyn het Atomium, symboolgebouw van expo 58. De broers Polak bouwden ook het Muntcentrum (tegenover de Muntschouwburg) en het World Trade Center (in de Noordwijk).

SINT-LAMBRECHTS WOLUWE TOONT “CHOCOLADE”

“Chocolat” is de titel van een nieuwe tentoonstelling (tot 13 mei 2012) in het Gemeentelijk Museum van St.-Lambrechts-Woluwe (Karrestraat 40). De expo beschrijft een historisch parcours. De consumptie van chocolade begon vooral in vloeibare vorm (als een opkikker) en ontwikkelde zich tot snoep. Vandaag is rond chocolade een ware cultus gegroeid. De expo toont ook een mooie collectie chocoladevormen. Open van dinsdag tot zondag van 12 tot 17.30 uur. Tel.: 02/762.62.14 toegang is gratis.

“DE VIJFHOK”, MAANDBLAD VAN DE MARKTEN, FOCUST OP BEDRIJVIG BRUSSEL

Reeds jaren neemt “De Vijfhoek”, het maandblad van het Brusselse Gemeenschapscentrum ‘De Markten’ een rubriek op, getiteld ‘*Bedrijvig Brussel*’. Deze informeert over het wel en wee van Brusselse bedrijven, startende en verdwijnende ondernemingen. Zo werd in de loop van de jaren een heuse documentatie opgebouwd. De lokalen van ‘De Markten’ aan de Oude Graanmarkt 5 (1000 Brussel) zijn gehuisvest in de mooi gerenoveerde, vroegere werkplaatsen van Val-St-Lambert, afdeling Brussel. Zie ook www.demarkten.be.

REEKS BRUSSELSE WINKELS EN CAFES RECENTELIJK BESCHERMD

In de loop van 2011 werden een hele reeks van historische handelszaken en cafés beschermd als monument. De nieuwe monumenten op een rij:

- Beenhouwerij aan de Paul Dejaerlaan 16 Sint-Gillis,
- Broodjeszaak “Au Suisse” (in pure “fifties-stijl”) Anspachlaan 73-75,
- Pâtisserie Les Caprices du Bailli aan de Baljuwstraat 75 te Elsene,
- Winkel “Au Palais du Cristal” (gevel) Grasmarkt 39-47,
- Interieur van de voormalige hemdenwinkel Niguët in de Koningsstraat 13,

Kleermakerswinkel A. Orlans in de Antoine Dansaertstraat 67-69,
Schoenenwinkel Stan op de Waterlooosesteenweg 152 te Sint-Gillis,
Jazzclub Archidus (Antoine Dansaertstraat 6),
Gevel van het voormalig Café Express-Midi (M.Lemonnierlaan 218 / Zuidlaan),
Café Le Cirio (Beursstraat 18-20), Galerij Ravenstein en tenslotte het Huis Bedoret (Dupuichlaan 40 te Ukkel).

“HET KANAAL IN KAART” IN HET MUSEUM BROODHUIS

Tot en met zondag 13 mei 2012 loopt in het Broodhuis - Museum van de Stad Brussel (op de Grote Markt, tegenover het Stadhuis) een kleine maar boeiende evocatie van de Brusselse haven. Deze expo kadert in het project “Brussel aan het Werk”. Meer op www.erfgoedbrussel.be, waaruit bijgevoegde foto.

ERFGOED BRUSSEL, EEN NIEUW TIJDSCHRIFT

“*Erfgoed Brussel*” is de naam van een nieuw erfgoedtijdschrift, uitgegeven door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Dienst Monumenten en Landschappen (adres: CCN, Vooruitgangsstraat 80, 1035 Brussel). Drie uitgaven per jaar zijn voorzien, elk met een thematisch dossier. Het dossier in het nulnummer (november 2011) handelt over Brusselse schoolarchitectuur. Een abonnement kost 29 € (verzending inbegrepen). Geïnteresseerden kunnen de uitgever contacteren via broh.monuments@mrbc.irisnet.be.

Zie ook: www.archeonet.be

Foto www.monument.irisnet.be

WALLONIË

BLEGNY-MINE: TENTOONSTELLING OVER MIJNBOUW IN NOORD-AFRIKA

Op 8 februari opende in "Blegny-Mine" te Blegny de tentoonstelling "Sous les palmiers, la mine". De titel is een parafraze op "Sous les pavés, c'est la plage" een studentikose slogan uit mei 1968. "Sous les palmiers, la mine. Au Maroc comme ici: des mineurs de fond!" toont het uitzonderlijk fotowerk van de Belgische fotograaf en geneesheer-pneumoloog Charles Henneghien, die de harde werkomstandigheden in en om de Marokkaanse mijnen anno 1962 tot 1970 in beeld bracht.

Toegang tot en met 15 april 2012, dagelijks van 13 tot 17 uur.

Toegangsprijs 2 euro, gratis bij aankoop tot een toegangsbiljet voor bezoek aan de ondergrondse mijn.

Tel. 04/387.43.33.

Zie ook website www.blegnymine.be.

Op 16 maart om 19.00 uur in het Cladic (archiefcentrum Blegnymine): éénmalige conferentie over de tentoonstelling door de fotograaf.

9de CONGRES VAN DE « ASSOCIATION DES CERCLES FRANCOPHONES D'HISTOIRE ET D'ARCHEOLOGIE DE BELGIQUE » (ter herhaling)

Deze manifestatie zal plaatsvinden in de ULg te Luik van 23 tot 26 augustus 2012. Iedereen kan er aan deelnemen of een voordracht houden. Informatie en inschrijvingen: www.acfhab.ulg.ac.be / congres2012@ulg.ac.be.

Contactpersoon: Geneviève Xhayet, algemeen secretaris van het congres. Tel.: 04/366.94.51 of 04/366.94.79.

HENSIES (HENEGOUWEN): UNIEKE SLUIS BEVEILIGD

Foto wikipedia.org

De sluis van Débiham, gebouwd in 1682 op de Haine, bleef op de onbevaarbare Haine in gebruik om de waterhuishouding te regelen van het kanaal Mons-Condé. Door de bouw van een nieuwe sluis in de omgeving verviel dit. Het sluiscomplex werd beschermd in 1974, maar dreigde in versneld tempo een bouwval te worden. De constructie werd op het initiatief van het Institut du Patrimoine beveiligd met stutten. Er zou reeds een nieuwe privé-eigenaar gevonden zijn die het historische sluisgebouw grondig wil aanpakken.

HORNU: VLAAMSE MIGRANTEN IN WALLONIË

Tot 27 mei loopt in de lokalen van "Grand Hornu Images" (rue Saint-Louis 82, 7031 Hornu) een opmerkelijke expositie 'Migrants Flamands en Wallonie'. Het betreft zowel historische foto's als recent fotowerk (gerealiseerd door Layla Aerts). De tentoonstelling brengt een ontroerend beeld over de Vlaamse fortuinzoekers in de Waalse industriebekkens. Men wilde de slechte woon- en werkomstandigheden in Vlaanderen ontvluchten. Tot op vandaag leven veel van de afstammelingen van deze 19de eeuwse Vlaamse arbeiders in de Borinage en in andere (post)-industriële regio's. De expo is open van dinsdag tot zondag van 10 tot 18 uur. Zie ook: www.migrantsflamandsenwallonie.be.

INTERNATIONAAL NIEUWS

(algemeen & alfabetisch per land)

ALGEMEEN

- Zie voor een ruim aanbod aan internationaal nieuws de website van TICCIH op www.ticcih.org / E-mail: ticcih@mtu.edu .
- We vermelden ook de website van ICOMOS: http://www.international.icomos.org/centre_documentation/bib/worldheritage-industrialsites.pdf met honderden pagina's informatie over de talrijke dossiers over industrieel erfgoed die tot het "World Heritage" behoren.
- Zie ook : www.mnactec.cat/ticcih/inventory.php .
Surf ook naar www.erih.net voor informatie over de Europese industrieel erfgoedroutes.

DUITSLAND

DUITSE WEBSITE INFORMEERT OVER INDUSTRIEEL ERFGOEDEVENTS

Wie zicht rekenschap wil geven over de rijkdom aan manifestaties omtrent industriecultuur, die in Duitsland plaatsvinden, doet er goed aan volgende websites te bezoeken: www.industrie-kultur.de en www.industriekultur-aktuell.de .

LENNEP-REMSCHIED: BEZOEK RÖNTGENMUSEUM MET BELGIAN MUSEUM OF RADIOLOGY

Op 28 april 2012 organiseren onze collega's van het **Belgian Museum of Radiology** o.l.v. Prof. Dr. René Van Tiggelen een ééndagsreis naar Lennep-Remscheid voor een geleid bezoek aan het vernieuwde Röntgenmuseum (en aan Schloss Burg). Meer informatie op <http://radiology-museum.be> , zie ook <http://www.roentgenmuseum.de> .

GOSLAR: MIJN RAMMELSBERG TOONT BEELDEN VAN DE ARBEID

Van 26 april tot okt. loopt in de bovengrondse gebouwen van de ijzermijn "Erzbergwerk Rammelsberg" (Bergtal 19 te Goslar) een

unieke tentoonstelling van ongeveer 200 beeldhouwwerken die industriearbeid in beeld brengen. De meeste sculpturen zijn eigendom van LWL-Industriemuseum Dortmund en betreffen een schenking door Werner BIBL. Een must voor liefhebbers van "kunst en industrie", in een unieke locatie die deel uitmaakt van de Unesco World 28 Heritage List. Zie www.rammelsberg.de , waaruit foto's.

PAS GEOPEND: HYMER CARAVAN- EN WOONWAGENMUSEUM

Eind 2011 opende het ERWIN HYMER MUSEUM te Bad Waldsee (Baden-Württemberg, nabij Ulm). Hymer is één der belangrijkste Europese bouwers van caravans en woonwagens. Tachtig exemplaren van diverse merken, daterend van 1930 tot 1980, worden getoond in een futuristische nieuwbouw met een vloeroppervlakte van ca. 10.000 m². Het museum belicht de reis- en vrijetijdscultuur die na WO II een hoge vlucht nam.

Alle praktische info op www.erwin-hymer-museum.de .

SPOORWEGERFGOED ONTDEKKEN TE WITTENBERGE

Te Wittenberge (Brandenburg) wordt flink geïnvesteerd in het toegankelijk maken van een spoorweg – onderhoudswerkplaats. Diverse spoorverenigingen zoals de "Dampflokfreunde Salzwedel" (zie foto www.dampflok-salzwedel.de) zullen er een nieuwe thuishaven hebben. Lees meer over dit prachtig project op www.lokschuppen-wittenberge.de .

FRANKRIJK

CASSEL: EUGEE VAN MIEGHEM IN MUSEE DE FLANDRE

Tot 24 juni 2012 loopt in het Musée de Flandre te Cassel (op de Grote Markt) een fraaie tentoonstelling "Eugeen Van Mieghem et le Port d'Anvers". Talrijke schilderijen en tekeningen waarmee de Antwerpse Van Mieghem (1875-1930) de haven van zijn thuisstad in beeld bracht, zullen er getoond worden. Zie voor praktische info website www.museedeflandre.cg59.fr.

COLLOQUIUM OVER WOONCULTUUR EN INDUSTRIE

"Habiter l'Usine (1770-2000)" is de titel van een colloquium te Jujurieux (Ain). Het zal plaatsvinden in de voormalige Soieries Bonnet (zijdemuseum) op 8 en 9 november 2012. Call for papers en inschrijvingen via musees.paysdelain@cg01.fr / Website: www.ain.fr/collectionsbonnetjujurieux.

BEZOEK TE GUISE HET FAMILISTERE GODIN IN RESTAURATIE

Te Guise (nabij Saint-Quentin, halfweg Brussel en Parijs) staat de kachelfabriek Godin, vandaag nog steeds in bedrijf. Tegenover de fabriek kwamen in de 2de helft van de 19de eeuw diverse voorzieningen tot stand: een voor die tijd luxueus woonpaleis met verschillende vleugels ('familistère') voor het personeel (waartussen J.B. Godin zelf ook woonde), een arbeiderstheater, scholen, eigen winkels, een badhuis, wasserij, moestuinen en nog veel meer. Acht jaar voor zijn overlijden vormde Godin (1817-1888) het bedrijf om tot een productie-coöperatieve, beheerd tot zijn werknemers. Dit uniek experiment duurde tot 1968.

Op het eind van vorige eeuw kwijnde het familistère, beheerd als gemeentelijke, "sociale woningbouwkazerne" weg. Daarna begon de restauratie, waarvan de aanblik der eerste resultaten hartverwarmend zijn. U kan deze unieke industriële en woonsite te Guise bezoeken van dinsdag tot zondag van 10 tot 18 uur. Ook in Brussel (Werkhuizenkaai) bouwde Godin naast het filiaal van zijn kachelfabriek een familistère, die heden na jaren van verval, door de OCMW-Brussel behoedzaam gerenoveerd wordt tot woningen. Zie ook www.familistere.com.

FINLAND

12de DOCOMOMO-CONGRES (ter herhaling)

Van 7 tot en met 10 augustus 2012 vindt "The survival of modern. From coffee cup to plan" plaats, het 12de plenair DOCOMOMO-congres. Plaats van het gebeuren is het Tapiola Cultuurcentrum te Espoo (nabij Helsinki). Alle info: www.docomomo-fi.com/conference2012/.

KROATIË

5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON INDUSTRIAL BUILDING HERITAGE TE RIJEKA

Op 25 en 26 mei 2012 vindt de "5th International Conference on Industrial Building Heritage, Architectural & Civil Engineering Heritage" plaats te Rijeka. Plaats van het gebeuren is de Universiteit van Rijeka, Faculty of Civil Engineering, Campus Vjekoslava Dukica. Lees meer over het programma van deze bijeenkomst op www.protorpedo-rijeka.hr.

NEDERLAND

AMSTERDAM: ERIH ANNUAL CONFERENCE 12-14 sept. 2012

Van 12 tot en met 14 september gaat in de Heineken Brouwerij (Stadhouderskade 78, 1072 AE Amsterdam) de jaarlijkse conferentie plaats van ERIH (Europese Route van het Industrieel Erfgoed). Alle nuttige info is te vinden op www.erih.net / inschrijven via email germany@erih.net.

Foto van koperen ketels van de Heineken Brouwerij. Iets dergelijks hebben ze deze maand nog gesloopt in Leuven, zie voorkaft.

VERNIEUWDE IJZERMUSEUM TE ULFT KRIJGT VORM

(Schildering DRU-fabriekscomplex, Ulft, omstreeks 1915)

Het is nu zeker dat het Nederlands IJzermuseum een grote ruimte zal krijgen in de voormalige “afbramerij” van het metaalbedrijf DRU. De restauratie van het gebouw startte in november 2011 na de verhuis van de collectie in een andere vleugel van DRU, de ruimte met de koepeloven, heden ingericht als tijdelijk museumonderkomen. Tal van museumobjecten kunnen in dit voorlopig onderkomen niet terecht en kregen een plaats in een depot, dat de gemeente Oude IJsselstreek beschikbaar stelde tegen gunstige voorwaarden.

Intussen wordt gewerkt aan een nieuw concept voor de nieuwe, toekomstige presentatie. Doel is om niet alleen objecten te tonen, maar vooral om te wijzen op de betekenis van de metaalsector in “de Achterhoek” en te wijzen op de toekomstige mogelijkheden van deze industrie. Voorstellen zijn welkom in een “ideeënbus” een formule die DRU ook gebruikte om haar personeel te bevragen, wat destijds soms tot erg interessante innovaties leidde.

De plannen voor de inrichting van de “Afbramerij” door architectenbureau Hurenkamp worden met de dag concreter. Architect Lianne Goossen (van bureau Hurenkamp) onderhoudt zeer regelmatig en vlotte contacten met de museumstaf en –vrijwilligers.

Belangrijk is ook het nadenken over de fondsenwerving voor de toekomstige werking van het museum. Inkomsten zijn mogelijk door rechtstreekse subsidie vanwege de overheid maar vooral door het samengaan van diverse activiteiten (in het gebouw waar het nieuw museum komt) door partners uit onderwijs (educatieve activiteiten, betrekken van technisch onderwijs bij de werking) en het bedrijfsleven. Het KIVI-genootschap van (Nederlandse) ingenieurs reikte een prijs uit aan het DRU-museum voor hun innovatieve aanpak, waarbij technische degelijkheid en menselijkheid samengaan.

Intussen verscheen zopas een standaardwerk over de geschiedenis van ijzer, getiteld “Ijzer uit het Oosten”. Het boek is samengesteld door Dik DAS, bestuurslid van het museum. De titel verwijst naar de roots van de ijzerproductie in het Midden-Oosten. Alle perioden van de geschiedenis passeren de revue, met veel aandacht voor de industriële periode (19de en 20ste eeuw). De studie wordt afgerond met een beschrijving van meer dan 200 ijzermolens, ijzer- en staalgieterijen die in Nederland bestonden of nog bestaan. Wordt vervolgd. Zie ook: www.nederlandsijzermuseum.nl.

DEN HAAG: 125 JAAR AUTORECLAME

“Blij dat ik rij. 125 jaar autoreclame” is de titel van een tentoonstelling in het Louwman Museum te Den Haag (tot 15 april 2012) en van een boek, geschreven door Wilbert Schreurs en Bas Van Putten (zie rubriek ‘Onder de leeslamp’ onder ‘SCHREURS’).

Meer info op www.blijdatikrij125.nl.

S P A N J E

COMPUTER-AFDELING IN HET MNACTEC

In Terrassa, op ongeveer 30 km ten noorden van Barcelona, bevindt zich het MNACTEC, het belangrijkste museum in zijn genre van het land. Onlangs werd een nieuwe afdeling (met semi-permanent karakter) geopend “L’Enigma de l’Ordenador” (het geheim van de computer). Zie meer informatie op www.mnactec.cat.

T A I W A N

XVde TICCIIH PLENAIR CONGRES VINDT PLAATS IN TAIWAN IN 2012 (ter herinnering)

Het volgende plenair congres van TICCIIH (15de TICCIIH-Congres) zal van 4 tot 10 november 2012 plaatsvinden in Taipei en omgeving, dus in Taiwan. De coördinatie van het gebeuren ligt in de handen van mevrouw Hsiao-Wei Lin (Dep. Architecture, Chung Yuang Christian University), die reeds erg actief is binnen TICCIIH. U kan heel wat informatie opdoen over dit veelbelovend congres en over de post-congress tours doorheen Taiwan op de webpagina Taiwan van TICCIIH-website: surf dus naar www.ticcih.org / Meer details over het congres staan reeds op volgende webstek:

<http://www.arch.cycu.edu.tw/TICCIIH%20Congress%202012/index.html> / inschrijven via ticcih2012taiwan@yahoo.com / fongfei@pchome.com.tw.

TURKIJE

CULTURAL HERITAGE PROTECTION IN TIMES OF RISK

Van 15 tot 17 november 2012 vindt in Istanbul in de Yildiz Technical University een Internationaal Symposium plaats, "Cultural Heritage protection in times of Risk". ICOMOS en ook DOCOMOMO co-organiseren dit event. Zie: www.har.yildiz.edu.tr/.

VERENIGD KONINKRIJK

BEZOEK DE DIGITALE ENGLISH HERITAGE SHOP

English Heritage is een der belangrijke actoren in het onderzoek over erfgoed, in het bijzonder over onroerend erfgoed en restauratie ervan. Op de website www.english-heritageshop.org.uk vindt men een overzicht van het uitgebreid aanbod aan publicaties. Een niet onaanzienlijk deel ervan handelt over het industrieel erfgoed.

Uittreksel van de catalogo uit vermelde website

UITVINDINGEN en UITVINDINGEN

BELGISCHE ONTDEKKER VAN BIG BANG GEEFT NAAM AAN RUIMTECARGO

De vijfde Europese ruimtecargo (ATV-5) krijgt de naam van de Belgische natuurkundige Georges Lemaître (1894-1966). Op deze wijze wordt een Belgisch wetenschapper herdacht die cruciaal was voor de kennis over de oorsprong van het heelal. Het ATV-project is één van de toonaangevende deelnames van de ESA en België in het Internationaal Ruimtestation ISS. De vorige stations kregen de namen "Jules Verne", "Johannes Kepler", "Edoardo Amaldi" en "Albert Einstein". Lemaître vervulde diverse functies en was zowel priester als astronoom, kosmoloog, wiskundige en natuurkundige. Lemaître was professor aan de Leuvense universiteit, titulair kanunnik en (van 1960 tot 1966) voorzitter van de Pauselijke Academie voor Wetenschappen.

100 JAAR GELEDEN : ONTDEKKING VAN IONISERENDE STRALING

In september 1894 klom Charles Thomson Rees WILSON (1869-1959) naar de top van de hoogste Schotse berg, de Ben Nevis. Hij was dermate onder de indruk van het effect van het zonlicht op de wolken, dat hij besloot te proberen dit effect in zijn laboratorium na te bootsen.

Hij baseerde zich op het werk van John AITKIN, die kunstmatige wolken had gemaakt in een "nevelvat". AITKIN ontdekte dat als je waterdamp in een glazen pot deed, er een wolk ontstond als de lucht 'stoffig' (ongefilterd) was. De watermoleculen gebruikten de stofdeeltjes als kernen waarop ze konden condenseren, en vormden zo een 'wolk'.

Bij verlaging van de luchtdruk in het vat door vergroting van het volume, condenseerde de waterdamp op het stof. WILSON ontdekte ook dat hij zelfs waterdruppels in de lucht kon maken als het stof was verwijderd. Hij vermoedde dat de condensatie dan plaatsvond dankzij de aanwezigheid van geladen deeltjes. Om dit te testen, stuurde hij röntgenstralen door zijn nevelvat. Ook stelde hij dat aan uranium bloot. In beide gevallen leverde de straling wolkvorming...

WILSON perfectioneerde zijn nevelvat in 1912. Hij kon de bewegingen van ioniserende deeltjes volgen omdat de ionen sporen van waterdruppeltjes door het vat trokken, die hij fotografeerde. Wetenschappers konden daarmee de

eigenschappen bestuderen van de elektronen en heliumkernen die de sporen veroorzaken.

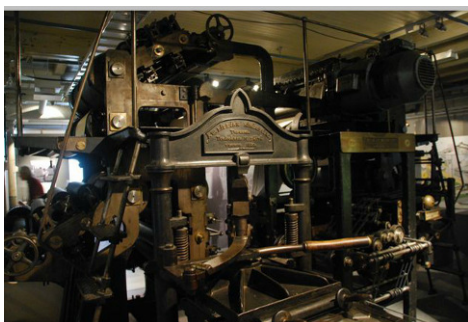
C.T.R. WILSON ontving een Nobelprijs in 1927. Hij herinnerde zich zijn observaties op de Ben Nevis, toen hij nog jong was. Typerend is dan ook zijn uitspraak: “Aan de weken die ik doorbracht op het hoogste punt van mijn geboorteland dank ik vele jaren van gelukkig werken”. (Bron : Jack Challoner, “1001 uitvindingen die onze wereld veranderd hebben”, Librero 2011).

UITVINDER VAN DE PIL STERFT OP INTERNATIONALE VROUWENDAG

Een vreemd toeval: wetenschapper Max de Winter overleed op 91 jarige leeftijd op 10 maart jl., datum van de internationale vrouwendag. De Winter, geboren in het Nederlandse Nijmegen, wordt beschouwd als de belangrijkste man achter de eerste wereldwijd succesvolle anticonceptiepill. Max de Winter belandde als jonge Joodse wetenschapper in het kamp van Auschwitz, maar door zijn technische vaardigheden werd hij door de kampeiders overgeplaatst in een SIEMENS – fabriek. Na de oorlog werkte hij 35 jaar lang in de farmaceutische fabriek MSD te Oss (Nederland). Max de Winter was één der uitvinders van lynestrenol, een bestanddeel van de eerste anticonceptiepill die Organon (voorloper van MSD) op de markt bracht.

EEN BOEIENDE WEBSITE

<http://ICOHTEC.org> is de website van het International Committee for the History of Technology (ICOHTEC), de zustervereniging van TICCIH op het gebied van de technologie. Hieronder enkele foto's uit de vermelde website.

ONDER DE LEESLAMP

- Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die vernieuwend zijn en algemene informatie bevatten die ook voor Vlaanderen – Brussel - België interessant is, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet eerder vermelde titels opgenomen. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. In de boekbesprekingen worden een (beperkt) aantal publicaties gecommentarieerd.

- We verwijzen verder naar de afleveringen van de bibliografie “Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006” samengesteld door Patrick Viaene (sedert 2007 door het Gentse MIAT), gepubliceerd in TIC (Tijdschrift Industriële Cultuur). Deze bibliografie werd tevens grotendeels digitaal ontsloten o.l.v. Patrick Viaene en –meer recentelijk- door MIAT-medewerkers : zie www.viat.be Suggesties voor verdere aanvullingen op deze rubriek zijn welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail. Stuur uw informatie hieromtrent door naar paiviaene@hotmail.com .

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, EEN SELECTIE

BABYLAS Nadine, BOXUS Ingrid
Travail du Métal – Métaux ferreux (reeks «Les Indispensables du Patrimoine») Namur, (Institut du Patrimoine) 2009. ISBN 978-2-930466-96-5.

BECQUART Damien, PANNI Frédéric, e.a.
Le Familistère de Guise (Aisne). Un palais social. Panorama d'une utopie réalisée
Parijs, (Libération / Département de l'Aisne) 2010.

DECUWE Frank
De Société Anonyme des Ateliers de Construction de J.J.Gilain in Tienen
In: Brouwbulletin van het Mout- en Brouwhuis de Snoek, jg. 4 (2012), nr. 1, p.6-7.

BOUTSEN Paul, WYCKMANS Karen, e.a.
Coalface Jaarboek 3
Genk, (Coalface) 2012.

BURNIAT Patrick, LE MAIRE Judith, Brugmann
Het parkziekenhuis van Victor Horta. Brussel, Stad van kunst en geschiedenis 51. Brussel, (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) 2011.

BUYST Erik, LOWYCK Kristof, VAN BELLINGEN Piet
Van ASLK tot Fortis – Afscheid van een openbare instelling (1935-1998)
 Roeselare, (Roularta-Books) 2011.

CAPPELLE Charlotte, Bruin
De geschiedenis van het brouwen in en rond Oudenaarde sinds 1357
 Oudenaarde, (Beatrijs) 2010. ISBN 978 90809503 68 (*zie bespreking*).

COSSONS Neil, e.a.
Saving the age of industry
 Themanummer van "CONSERVATION, A bulletin of the historical environment", nr. 61, herfst 2011, 65 blz. Uitgever is English Heritage.

DEMOLDER Marc, NOORDERMEER Trudi
Academisch erfgoed doorgelicht
 In: Universiteit Antwerpen Infobox, februari 2012, p. 1-3.

DESMET Lieven
'Liftenlobby' vangt bot: historische modellen mogen nog even blijven
 In: De Morgen, 23-02-2012, p. 11.

DUROUSSEAU Thierry
Une cite industrielle en Camargue. Salin-de-Giraud
 Marseille, (Parenthèses / Conseil d'architecture, d'urbanisme et de l'environnement des Bouches-du-Rhône) 2011. ISBN : 978-2-86364-253-5.
(gedetailleerde ontwikkeling van een industriële kolonie nabij een chemische fabriek, opgericht door de Belgische industrieel Ernest Solvay).

FRUZYNSKI Adam, CHMIEL Peter, e.a.
Von der Dampfmaschine zur Eisenbahn
 Ratingen / Zabrze (Oberschlesisches Landesmuseum / Bergbaumuseum) 2004. ISBN 83-918246-0-8.

GASNIER Marina (red.), VERGAIN Philippe (dir.)
Patrimoine Industriel et Technique. Perspectives et retour sur 30 ans de politiques publiques au service du territoire
 Cahiers du Patrimoine, nr. 96. Lyon, (Editions Lieux-Dits) 2011. ISBN 978-2-362190-35-3 (*zie bespreking*).

JORIS Freddy, BOULANGER Corinne
Ma Terre, ils ont bâti des montagnes
 Namur, (Institut du Patrimoine Wallon / RTBF) 2011. ISBN: 978-2-87522-067-7 (*zie bespreking*).

LEENAERTS Danielle
L'Image de la ville. Bruxelles et ses photographes des années 1850 à nos jours
 Brussel, (CFC Editions) 2009 (*zie bespreking*).

MINSAER Karen, BELLENS Tim, SCHRYVERS Anne, e.a.
Spaanse omwalling in zicht. Kennismaking met de Antwerpse stadsversterking uit de gouden Eeuw
 Antwerpen, (Stad Antwerpen) 2011.

MUESEN Lieven
Peilboot Paster Pype gesloopt
 In : Op Stoapel, nieuwsbrief 12, dec. 2011, p. 1-4.

NATER Ryszard, NATER Zygmunt
From Lukaszewicz to the Stock Exchange
 Lesko, (Handel – Zygmunt Nater) 2005. ISBN 83-910156-7-X.

PAYEN Catherine
Lyon au fil de la soie
 Lyon, (Ed. Lieux-Dits) 2010. ISBN 978-2-914528-76-4.

POLFLIET G., VANROYEN Harry, e.a.,
Mercator. Een wereld in kaart gebracht
 Gent, (Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen) 2012 (*cahier, 40 blz.*).

PROVOST Michel, ATTAS David
A la découverte du patrimoine bruxellois d'ingénierie de la Construction
 In : Le Journal des Ingénieurs, nr. 134, nov-dec 2011, p. 4-12.

RYCKAERT Marc
Haveninfrastructuur in Blankenberge als monument beschermd
 In: In de Steigers, erfgoednieuws uit West-Vlaanderen, 2004, nr. 3, p. 67-70.

SANCTORUM Johan
Leuven – Transformatie Philippsite tot stedelijke dienstencampus
 In: Johan Sanctorum, Passione urbana. Alfredo De Gregorio's manifest voor een mensenstad. Roeselare, (Roularta Books) 2006, p. 238-281 (*zie bespreking*).

SCHREURS Wilbert, VAN PUTTEN Bas
Blij dat ik rij. 125 jaar autoreclame
 Amsterdam, (uitgeverij Stokerkade) 2012. ISBN 978 90.79.156.191

SIRTAINE Jacques & Yvette, KUPELIAN Jacques

Het grote boek van de Belgische automobiel

Antwerpen, (Mercatorfonds) 2011. ISBN 978-287212-662-0 (*bestaat ook in Franstalige versie*).

SONGA-SONGA MWITWA Serge Olivier, PABOIS Marc

Lumumbashi, capitale minière du Katanga, 1910-2010 - République Démocratique du Congo

Lyon, (Lieux-Dits, Association Halle de l'Etoile) 2010. ISBN 978-2-914528-53-5.

TICCIH-BULLETIN 55 (2012 I)

Het nieuwste TICCIH Bulletin (nieuwsbrief) van TICCIH (2012, nr. 1) is raadpleegbaar via <http://www.ticcih.org/>. De layout werd opgefrist en de site is erg gebruikersvriendelijk.

VAN HOOYDONK Eric

Lokaal Watererfgoedmanifest 2012

Prioriteiten voor het scheepvaart-, haven- en watererfgoedbeleid van provincies en gemeenten in de bestuursperiode 2013-2018

Antwerpen, (Watererfgoed Vlaanderen) 2012. Zie ook www.watererfgoed.be

VANPAEMEL Geert, DEREZ Mark, TOLLEBEEK Jo

Album van een wetenschappelijke wereld. Album of a scientific world. De Leuvense universiteit omstreeks 1900. The university of Louvain around 1900

Leuven, (Universitaire Pers Leuven) 2012. (*zie bespreking*)

VERBEKEN Pascal

Grand Central Belge

Amsterdam, (De Bezige Bij) 2012 (*zie bespreking*).

WOUTERS Patrick, e.a.

Aménagement de l'avenue du Port. Changer de paradigme

In : Bruxelles en Mouvements, nr. 253, januari 2012, p. 4-8. (*een scherpe analyse over waarom het huidig voorkomen van en erfgoed langs de Havenlaan te Brussel moet behouden blijven*).

BESPREKINGEN PUBLICATIES

CAPPELLE Charlotte

Bruin. De geschiedenis van het brouwen in en rond Oudenaarde sinds 1357. Oudenaarde, (Beatrijs) 2010. ISBN 978 90809503 68.

Er is tegenwoordig moed nodig om een exclusief boek over geschiedenis uit te geven. In alle opzichten slaagde de bescheiden uitgeverij Beatrijs (uit Oudenaarde) in haar opzet om een overzichtswerk te realiseren die de geschiedenis vertelt van de (overwegend bruine) bieren, gebrouwen in Oudenaarde en omliggende gemeenten. Na inleidende hoofdstukken over brouwen algemeen, over het Oudenaarde bier in het ancien régime (het ambacht van St-Walburga, de Gruute van Oudenaarde, enz.) wordt de brouwerijsector in de 19de tot 21ste eeuw besproken. Ook de eigenheid van het bruin bier komt aan bod.

Vervolgens wordt een overzicht geboden van alle brouwerijen. Vandaag zijn nog slechts 4 brouwerijen actief in de regio: Cnudde (Eine), Liefmans (Oudenaarde), Roman (Mater) en Smisje (ook in Mater).

Het boek is voortreffelijk van vorm en prachtig geïllustreerd, met een uitgebreide bibliografie als waardevolle afsluiter. Warm aanbevolen!

GASNIER Marina (red.), VERGAIN Philippe (dir.), Patrimoine Industriel et Technique. Perspectives et retour sur 30 ans de politiques publiques au service du territoire. Cahiers du Patrimoine, nr. 96.

Lyon, (Editions Lieux-Dits) 2011. ISBN 978-2-362190-35-3.

Deze publicatie maakt het bilan op van 30 jaar Franse overheidszorg voor het behoud en de herwaardering van het industrieel en technologisch erfgoed. De eerste hoofdstukken blikken terug op de roots van de "Inventaire Général", in 1964 opgestart onder André Malraux en het ontstaan van diverse overheids-initiatieven. De lectuur van dit boekdeel met ontelbare afkortingen is geen sinecure, maar gaandeweg wordt het organigram duidelijk van de organisaties, waaronder het "Centre de documentation d'Histoire des Techniques" (CDHT) binnen de "Conservatoire national des Arts et des Métiers" (CNAM), het "Centre de Création Industrielle" (CCI), het CILAC (die vanaf 1978 over het verenigingsleven omtrent industrieel erfgoed informeert en als uitgever werkt van het tijdschrift "Archéologie Industrielle en France") en de MIDIST ("Mission Interministérielle de l'Information Scientifique et Technique").

Van 1983 tot 1995 kwam er een stroomversnelling inzake de territoriale en thematische inventarisering van het industrieel erfgoed door de teams van de

“Cellule Patrimoine Industriel”, werkzaam binnen de “Inventaire Général”. In de navolgende hoofdstukken wordt ingegaan op de methodiek van de inventarisering van het industrieel erfgoed. Heden is ongeveer de helft van het Franse territorium doorgekamd. Met veel taartdiagrammen en statistieken worden de industriële monumenten per streek en per bedrijfstak in beeld gebracht. Diverse regionale besturen hebben intussen ook thematische deelinventarissen gerealiseerd.

Boeiend is het hoofdstuk “Nieuwe perspectieven voor het industrieel erfgoed”. Hier wordt bevestigd, wat we eigenlijk al wisten, nl. dat grote industriële complexen slechts kunnen gered worden als er eigenaar(s), projectontwikkelaars en gebruikers op één lijn zitten en uitgaande van een duurzame strategie samenwerken. Als voorbeelden worden de textielfabrieken-cluster “Le Blan – Lafont” in Rijsel, de Fonderies SACM te Mulhouse en de “Ile de Nantes” (met de integratie van Fonderie Alstom als park en winkelcentrum) besproken. Ook wordt ingegaan op de vruchtbare samenwerkingsverbanden tussen de overheid en de universiteiten inzake het erfgoedonderzoek. Diverse bijlagen verhogen nog de waarde van deze publicatie: chronologische tabel, voorbeelden van inventaris-fiches, lijst van publicaties.

JORIS Freddy, BOULANGER Corinne **Ma Terre, Ils ont bâti des montagnes**

Namur, (Institut du Patrimoine Wallon / RTBF) 2011.
ISBN: 978-2-87522-067-7.

Na « La Meuse pour horizon » en « Dans le secret des abbayes » handelt de derde aflevering van de reeks « MA TERRE » over de extractieve nijverheden in Wallonië. Het is de erg aantrekkelijke neerslag in boekvorm van een TV-uitzending die een reis beschrijft doorheen industrieel Wallonië.

Startpunt zijn de vier oude hydraulische (puur op waterkracht werkende) scheepsliften nabij La Louvière op het Centrumkanaal, heden geplaatst op de “UNESCO-Werelderfgoedlijst”. Vooral interessant zijn de foto’s gemaakt van één der pomphuizen. Ook de nieuwe (elektrische) scheepslift van Strépy-Thieu wordt besproken. Prof. Robert Halleux wandelt mee en geeft commentaar...

Tweede etappe: de steenberg en de mijnsite, waaronder deze van Bois-du-Luc de best bewaarde is. Daarna (3de etappe) wordt een heel ander product uit de mijnbouw belicht: zink! De zinkontginning te Kelmis (La Calamine) lag aan de basis van het industrieel imperium van “Vieille Montagne”. Veel archiefstukken omtrent de zinkindustrie worden bewaard in het “Centre d’Histoire des Sciences et des Techniques” te Luik. We maken een omweg naar Parijs, stad met miljoenen daken in zink, een product waarvan de roots vooral in België liggen. De 4de etappe brengt ons te Spiennes, nabij Mons, waar reeds in het

neolithicum vuursteen werd opgegraven op industriële schaal. Ook deze site prijkt op de UNESCO World Heritage List. Tenslotte belicht een vijfde hoofdstuk de erfenis van de watermolens, meer bepaald in de weinig gekende steek van de Ourthe, waar Jacqui Adam vijf monumentale boeken over schreef, vol mondelinge getuigenissen van de laatste molenaars. Prijs: 28 euro. Warm aanbevolen.

LEENAERTS Danielle

L’Image de la ville. Bruxelles et ses photographes des années 1850 à nos jours. Brussel, (CFC Editions) 2009.

Danielle Leenaerts bestudeert reeds geruime tijd de Brusselse fotogeschiedenis. Volgens haar is de fotografiegeschiedenis in België zwaar ondervertegenwoordigd in vergelijking tot andere Europese landen. De historische foto’s van Brussel vertellen de ontwikkeling en transformatie van Brussel vanaf de Belgische onafhankelijkheid tot een belangrijke industriestad met de uitbouw van een zeehaven en anderzijds de uitbouw van de banken- en dienstensector. Veel oudere foto’s zijn documentair bedoeld maar hebben ook een grote esthetische waarde. Fotografen brachten in opdracht van de stad essentiële momenten van stedelijke transformatie in beeld: de overwelving van de Zenne, de verbreding van de Brusselse kanalen, bouw van bruggen en entrepots, later de grote werken langs de kleine ring en de omvorming van de Leopoldswijk tot Europese kantorenwijk.

SANCTORUM Johan

Leuven – Transformatie Philipssite tot stedelijke dienstencampus.

In: Johan Sanctorum, *Passione urbana*. Alfredo De Gregorio’s manifest voor een mensenstad. Roeselare, (Roularta Books) 2006, p. 238-281.

De uitgebreide analyse over de herbestemming van de Philips-site te Leuven kadert in een boek over leven en werk van Alfredo De Gregorio, die als architect, samen met Aldo Rossi, nauw betrokken was bij de renovatie- en inrichtingsplannen van deze Leuvense site, waarvan de werf liep over de periode 1999-2007. Na een inleidend deel over de ontwerphilosofie worden de diverse deelprojecten toegelicht: de Philipstoren (i.o.v. Regie der Gebouwen), maar ook de nieuwe gebouwen: het postgebouw, het politiegebouw, het “Ubi-center”, het sportcomplex, het kinderdagverblijf en de parkaanleg. Uitstekende plannen en foto’s geven inzicht in dit belangrijk stadsproject waarvan de modernistische toren van het vroeger elektronisch bedrijf Philips de baken is geworden. ISBN: 90 54666 861 X.

VANPAEMEL Geert, DEREZ Mark, TOLLEBEEK Jo
Album van een wetenschappelijke wereld. Album of a scientific world. De Leuvense universiteit omstreeks 1900. The university of Louvain around 1900

Leuven, (Universitaire Pers Leuven) 2012.

Het voorliggend album toont foto's van Edouard Morren (1867-1939) huisfotograaf van de KUL rond de eeuwwisseling. Het origineel album werd in 2007 aan de universiteit geschonken door Marie-rose de Keyser. Het vormt nu een pronkstuk in de archieven van de KULeuven.

Rond 1900 telde de universiteit van Leuven zo'n 2000 studenten. Dat aantal was in 1940 al opgeklimmen tot ongeveer 5000. Het waren duidelijk andere tijden, toen de naoorlogse democratisering van het hoger onderwijs nog geen opmars begon te maken. De foto's in het album tonen geen portretten maar – en dat is uitzonderlijk- in de eerste plaats de interieurs laboratoria, leslokalen en kabinetten met universitaire collecties. Met hun grote scherpste en mooie kadering hebben de foto's iets sacraals en plechtig. Aan de muur van de lokalen hangen grote kruisbeelden. De personages die in beeld komen nemen houdingen aan getipt door de fotograaf. De volle aandacht gaat naar de inrichting van de zalen, uitgerust in functie van onderwijs en onderzoek. Een uniek document. Warm aanbevolen. Zie ook www.upl.be.

VERBEKEN Pascal, Grand Central Belge. Amsterdam, (De Bezige Bij) 2012.

Het recent boek van Pascal Verbeken zou men ook “dwars door Wallonië” kunnen noemen. De echte titel verwijst naar de 19de eeuwse spoorlijn die Wallonië met Vlaanderen verbond, toen treinen de trotse vaandeldragers waren van een ambitieus, modern land. Ooit was de Grand Central Belge de ‘locomotief’ van industrieel België, nu zijn de lege fabrieken langs de spoorlijn monumentale symbolen van verval... Verbeken vertelt met veel verve over het Zwarte land Charleroi, het “Silicon Valley van de eerste industriële revolutie” en vertelt met de ogen van vandaag de heroïsche geschiedenis van de nijverheid, waarvan zo weinig over is... Tegelijk is dit een verhaal over de mensen van nu, levend in onzekere, postindustriële tijden. De teloorgang van de nijverheid in grote delen van Zuid-België was en is geen fait-divers, misschien herhaalt zich dit verhaal in bepaalde delen van Vlaanderen. “Waarom zouden de Vlaamse steden immuun zijn voor het ontstaan van sociale getto's? Ook de Carolo's hebben lang geloofd dat hun glorie-dagen eeuwig zouden blijven duren”, stelt de auteur.

INHOUD

Voorwoord.....	2
Verslag van enkele recente activiteiten...	3
Komende activiteiten.....	6
Oproepen.....	10
Erfgoednieuws uit de regio's.....	11
Internationaal nieuws.....	35
Uitvindingen en uitvinders.....	42
Onder de leeslamp	44
Besprekingen publicaties.....	48
